

Egy lehetséges új bírósági szervezeti rendszer

Készítette:

Dr. Ravasz László - Csongrád Megyei Bíróság

Dr. Szepesházi Péter - Budai Központi Kerületi Bíróság

A jelenlegi szervezeti rendszer problémája, hogy az 1997. évi LXVI. tv. által meghatározott szervezeti cél alapvetően nem a bíró személyes függetlenségének garantálására épül. A fenti törvény a szervezeti célt formálisan a bírói szervezet függetlenségében határozta meg, valójában, rejtetten az elnökök túlhatalmának biztosításával és a bírók befolyásolhatóvá tételével a független ítélezést tette lehetetlenné. Az 1997-ben az akkori kormány igazságügyminisztere által kinevezett igazgatási vezetőkön keresztül bármilyen, elsősorban személyes, de akár még (párt)politikai befolyás is elérhető vált, idővel a nepotizmus is megjelent. Az alapvető feladat az, hogy egy bírósági szervezeti reform keretében ezen szervezeti cél megváltoztatásra kerüljön, és ez által váljon biztosíthatóvá a bíró személyes függetlensége, illetve a pártatlan ítékezés. Ezzel párhuzamosan szükség lenne az igazgatási és szakmai bírósági vezetők jelenlegi szervezeti célt kiszolgáló részének tisztességéből történő távozására demokratikus, jogállami eljárások illetve az átalakítás hatására meghonosodott új szervezeti kultúra hatása következtében, mert az eddigi rossz tapasztalatok, a vonatkozó tudományos kutatások alapján alaposan feltehető, hogy túlnyomó többségük az új szervezeti cél megvalósítását elszabotálná. Mindenféleképp szükség lenne ezért arra, hogy a jelenleg regnáló igazgatási és szakmai vezetők vonatkozásában az összbírói értekezletek megerősítő vagy a bizalmat megvonó szavazást tartsanak. Mostanáig az összbírói értekezleteknek és a bírói tanácsoknak csak véleményezési joga volt az igazgatási és szakmai vezetők kinevezése tekintetében, amely azonban nem kötötte a kinevezőt, ezért az estek többségében nem az a vezető került kinevezésre, akinek megvolt a belső legitimitációja. Erre tekintettel indokolt lenne egy kötelező erejű rendkívüli véleménynyilvánító szavazás bevezetése, melyet 2012. január 3-a és 15-e között kellene megtartani minden bíróságon. Ennek keretében a megyei (ítélőtáblai) elnökök, elnökhelyettesek és csoportvezetők (a kollégiumok fennmaradása esetén a kollégiumvezetők és helyettesek) mandátumát a megyei (ítélőtáblai) összbírói értekezletnek kell megerősítenie akként, hogy az első ciklusát töltő igazgatási és szakmai vezetők vezetői tiszttségének megerősítéséhez az összbírói értekezlet egyszerű szótöbbséggel hozott határozata szükséges. A második ciklusukat töltő igazgatási- és szakmai vezetők mandátumának megerősítéséhez az összbírói értekezlet 4/5-ös többségének megszerzése szükséges. A harmadik vagy annál is többedik ciklusát töltő igazgatási vezetők mandátuma automatikusan megszűnne (az újr pályázás joga fennmaradna). A járásbíróóságok igazgatási vezetői tekintetében pedig az adott bíróság bírái szavaznának a fenti szabályok szerint. A bevezetendő előírások alapján annak az igazgatási vezetőnek a vezetői tisztége, aki nem kapná meg a megerősítéshez szükséges fenti szavazatomennyiséget, a szavazás hónapjának utolsó napján megszűnne. A tanácselnökök megbízatása határozott idejűvé alakulna, így újra kellene pályáznia annak a bírónak, akinek a tanácselnöki kinevezése óta már 6 év eltelt, mert tanácselnöki megbízatása automatikusan megszűnne. Akinek a tanácselnöki kinevezése óta 6 év még nem telt el, az a bíró a 6 év leteltéig betölthetné a tanácselnöki posztot és csak ezt követően kellene újra pályáznia.

Álláspontunk szerint a fenti átmeneti szabályok bevezetését az indokolja, hogy a jelenleg hatályos Bszi. illetve Bjt. olyan személyi összefonódásokon alapuló, átláthatatlan, gyakran nepotista kinevezési rendszert hozott létre, amely nélkülözötte a valódi versenyhelyzetet és semmilyen formában nem felel meg a jogállami normáknak. Szükség van arra, hogy a bírósági igazgatási és szakmai vezetők belső legitimitációval is rendelkezzenek, s ez csak kötelező erejű bírói véleménynyilvánítás folytán szerezhető meg.

A szervezeti reform keretében nézetünk szerint az alábbi változtatásokat kellene végrehajtani.

A kialakítandó új szervezeti modell elvei:

Az új szervezeti modell alapelve az egységes bírósági szervezeti rendszer lenne. Ennek keretében a jelenleg különálló Legfelsőbb Bíróságot integrálni kellene az egységes irányítás alatt álló bírói szervezeti rendszerbe.

Az egységes irányítási rendszeren belül álláspontunk szerint az igazgatási és szakmai hatásköröket meg kellene osztani az egyes igazgatási és szakmai vezetők, valamint a bírói önkormányzatok között. Ezen elv fenntartása mellett a megyei bíróságokon és a Kúrián is ugyanazt a szervezeti struktúrát kellene kialakítani. Az új szervezeti modell az egyszemélyi vezetésre és a hatáskörök decentralizálására épülne a modern szervezetelméleti elveknek megfelelően. A bírói önkormányzatok helyi szintű felállítására és hatáskörük kiterjesztésére a bírói egyéni függetlenség védelme érdekében van szükség. A 2011. szeptemberében elfogadott bírósági szervezeti modell szerint felállításra kerül az Országos Bírói Tanács. Álláspontunk szerint ennek a szervnek azonban nem adható olyan jog, amely korlátozza az egyszemélyi vezetést a központi igazgatásban. Maximum véleményező, tanácsadó jogkör adható ezen szervnek. Tagjainak megválasztására alkalmazhatók lennének az OIT tagjai megválasztására alkalmazott jelenleg hatályos szabályok.

Központi igazgatás:

Országos Bírói Hivatal

Az új szervezeti struktúra kialakításánál alapvető kérdésként merül fel a bírósági szervezeti rendszer központi igazgatásának megoldása. Az európai tapasztalatokat is figyelembe véve, illetve a Velencei Bizottság állásfoglalására is tekintettel a legcélravezetőbbnek az lenne tekinthető, ha a bírósági szervezeti rendszer központi igazgatását egy a bírósági szervezeten belüli igazgatási szervet és vezető bírót, azaz nem külső személyt mint igazgatási csúcspanelt vezető végezné. A minisztériális (külső) igazgatás sem okozna alkotmányossági problémát, de azt az európai szervezetek, a hazai és a nemzetközi közvélemény gyanakvással fogadná, ezért is lenne célszerűbb a fenti megoldás. Az Országos Bírói Hivatal önálló jogi személynek minősülne. A központi igazgatás legfőbb szervének elnevezése lehetne pl. Országos Bírói Hivatal.

OBH Elnöke /Főbíró/

Az Országos Bírói Hivatal egyszemélyi vezetés alatt álló szervnek kellene lennie. Ez biztosítaná a hatékony működését. Az egyszemélyi vezető elnevezése lehetne pl.: Főbíró . A Főbíró az Országgyűlés kétharmados többséggel, sikertelen parlamenti szavazás esetén a második körben egyszerű többséggel választaná 9 évre és ezen előírást az Alaptörvénybe kell foglalni, mert a Kúria Elnökéről szóló hasonló rendelkezés is abban található. A ciklus időtartama természetesen további jogalkotási viták tárgya lehet, jelen koncepció abból indult ki, hogy az Alaptörvény szerint a Kúria Elnökét is 9 évre választja meg a parlament, a két poszt közötti különbségtételre e körben nincs indok. A Főbíró Legfelsőbb egyszer újra lehetne választani. Helyettesét maga nevezné ki. Természetesen csak bírót lehetne főbíróvá választani. Személyére az Országgyűlésnek a Köztársasági Elnök tehetne javaslatot.

A Főbíró hatásköre:

- Kinevezi az igazgatási és szakmai vezetőket, valamint a megyei és kúriai bírókat (kivéve a Kúria elnökét). Minden pályázathoz kötött felsőbb bírói posztról a Főbíró döntene. Más igazgatási vezetőnek kinevezési joga nem volna,
- A megyei elnökök vonatkozásában gyakorolja a fegyelmi eljárás kezdeményezésének jogát
- Irányítja a Főbírói Hivatalt.
- Kinevezi a gazdasági főigazgatót, valamint az igazgatási főosztályvezetőt.
- Dönt a bíróságok gazdálkodásával kapcsolatos kérdésekben.
- Főbírói Szabályzatokat alkot, mely jogszabálynak minősülne a jogalkotási törvény szerint
- Beosztja a bírókat az Igazgatási Főosztályba

A kinevezési jogok centralizálását alapvetően garanciális szabályok indokolják. A megyei elnöki kinevezési rendszer az elmúlt években bebizonyította, milyen az ítélkezést is érintő torzulásokhoz vezethet. A kinevezési jog központosítása - megfelelő garanciák kiépítése mellett - kiküszöbölné ezen anomáliákat. E mellett a központi kinevezési rendszerrel megoldható lenne a bírói álláshelyeknek az ügyforgalom által szükségessé tett átcsoportosításának problematikája is. A Főbírónak lehetősége volna arra, hogy egy adott bíróságon megüresedett bírói álláshelyre (pl. nyugdíjazás) nem a megüresedett álláshely szerinti bíróságra írja ki a pályázatot, hanem annál a bíróságnál, ahol ezt az ügyfélforgalom indokolja. Ezzel a megoldással biztosítható lenne a bíróságok arányos terhelése. Az elmúlt évek tapasztalatai jól mutatják, hogy az OIT mennyire nem tudta ezt a problémát kezelni. Semmi sem bizonyítja ezt jobban, mint a Központi Régió jelenlegi gondjai.

Országos Bírói Hivatal Igazgatási Főosztálya

A Főbírói tisztség mellett tehát a jelenlegi OIT Hivatal helyett Országos Bírói Hivatal (OBH) működne. Az Országos Bírói Hivatalon belül létre kellene hozni egy az igazgatási kérdéseket előkészítő szervezeti egységet, amelynek alapvető feladata volna a Főbíró munkájának segítése,

illetve igazgatási- és személyi döntései előkészítése. Ezen Igazgatási Főosztály élén a főbíró által kinevezett főosztályvezető bíró állna. Helyettesét is a főbíró nevezné ki. A főosztályra a napi ügyek intézésére további 5-6 bíró beosztható lenne, a megfelelő segédszemélyzet biztosítása mellett. Álláspontom szerint a jelenlegi OIT Hivatalban határozatlan időre beosztott nagyjából 25 bíró olyan irreálisan magas létszám, amely nem tartható fenn. Az más kérdés, hogy határozott időre, 1-2-3 évre rotációs alapon rendszeresen be kellene osztani egyes bírakat az Országos Bírói Hivatalba konkrét projektek kidolgozására, elvégzésére (pl. gyakori pertípusokkal kapcsolatos beadványok formanyomtatványai elkészítése, mediációs projektek stb.), az ilyen bírák kisebb mértékű többletjuttatása, költségtérítése azonban elviselhetőbb és indokoltabb költségnek tekinthető.

Igazgatási Főosztályvezető hatásköre:

- Irányítja az Igazgatási Főosztályt
- Kinevezi az Igazgatási Főosztály alkalmazottait és gyakorolja felettük a munkáltatói jogokat
- Igazgatási jellegű szabályzatok megalkotását kezdeményezi a Főbírónál
- helyettesíti a Főbíró a távollétében . A Főbíró helyettese lenne .

Országos Bírói Hivatal Gazdasági Főosztálya

Az Országos Bírói Hivatalban létre kellene hozni egy önálló gazdasági főosztályt. A főosztály élén a Főbíró által kinevezett gazdasági igazgató állna. A gazdasági igazgató nem bíró lenne, hanem olyan gazdasági szakember, aki megfelelő szakmai- és felsőfokú képesítéssel rendelkezik. Nyilvánvalóan nem szükséges, hogy bíró irányítsa a gazdálkodást, mert a bírók általában nem rendelkeznek olyan gazdálkodási ismeretekkel, amelyek a felelős és hatékony gazdálkodást lehetővé tenné.

Az Országos Bírói Hivatal Gazdasági Főigazgatójának hatásköre:

- A bíróságok éves költségvetésének elkészítése,
- Az Országgyűlés által elfogadott éves költségvetés végrehajtása, valamint annak az egyes bírósági szervezetek közötti szétosztása,
- A Kúria és a megyei bíróságok gazdasági igazgatóinak az ellenőrzése,

- Kinevezi a helyi gazdasági igazgatókat .
- Kezdeményezi a Főbírónál a gazdasági témájú Főbírói Szabályzatok megalkotását
- Kinevezi a gazdasági főosztály alkalmazottait és gyakorolja felettük a munkáltatói jogokat

A bíróságok éves költségvetésének megállapítása az elmúlt 20 évben mindig problémát jelentett a politikai döntéshozók számára, ezért szükséges volna egy olyan eljárási rend kialakítása, amelynek során a szervezeti rendszer éves költségvetését a főbírónak és a pénzügyminiszternek közösen kellene kidolgozniuk, és amennyiben vita van közöttük a költségvetés nagysága tekintetében, akkor a bírósági költségvetés tervezetét az Állami Számvevőszék állapítaná meg. A Főbíró és a Kormányzat egyezségét vagy az Állami Számvevőszék által megállapított költségvetést kellene a Kormánynak az Országgyűlés elé terjesztenie, amelytől az a jelenlévő képviselők 2/3-os többségével térhetne el. Így garantálható lenne, hogy a bíróságok működéséhez szükséges összegek biztosítva legyenek, de ne kerüljenek előterjesztésre olyan bírósági szervezeti igények, amelyek az ország adott gazdasági helyzetében nem teljesíthetők. A Kúrián és a megyei bíróságokon a helyi gazdálkodást a gazdasági főigazgató által kinevezett és neki alárendelt helyi gazdasági igazgatók végeznék. A helyi gazdálkodás részletes szabályait az egyes bírósági szervezeteknél fogjuk ismertetni.

A Magyar Bíróképző Akadémia (MBA):

A Magyar Bíróképző Akadémia (MBA) az egyes pályázatok benyújtásához, a bírói, albírói, bírósági vezetői státusz megtartásához vagy egyébként is kötelező továbbképzés, vezetőképzés, az előbbiekkal kapcsolatos vizsga, kötelező nyelvvizsga hosszabb előírt határidőn belüli letétele vagy elmulasztása igazolásánál, ellenőrzésénél és megszervezésénél kapna a bírói függetlenség szempontjából is garanciális jelentőségű szerepet a bírósági vezetők, a bírák és az albírák vonatkozásában. A parlament által választott Kúria Elnök és Főbíró felmentést kap az előbbi vizsgákkal, képzésekkel összefüggő előírások alól a képviseleti demokrácia tiszteletben tartása miatt. Amennyiben az MBA vezetője és munkatársai felett a Főbíró gyakorolja a kinevezési és a munkáltatói jogokat és az MBA nem független státuszú szervezet lenne az új szabályozás szerint, akkor a fenti funkciók gyakorlása vonatkozásában az érintett bíró részére a szolgálati bírósághoz fordulás jogát biztosítani kell (pl. a vizsgaeredményei megállapítása elleni jogorvoslat körében). Egyéb garanciális szabályok inkorporálása is szükséges azonban, pl. az évente rotációs alapon váltakozó megyei bíróság bírói tanácsa tagja is kapjon ellenőrző, közreműködő, személyes jelenléttel is járó szerepet (pl. a vizsgáknál). Megoldás lehet a francia modell is, azaz a bírói szervezettől és kormánytól, de az MBA (pl. nagyobb részben kormánypárti, kisebb részben ellenzéki jelölésű) vezetői megválasztása után még a parlamenttől is független MBA létrehozása. Nézetünk szerint erre azonban legfeljebb egy vagy több évtizedes távlatban van szükség és lehetőség, mert a rendszeres, kötelező oktatás és vizsgák megszervezésére, állandó oktatói gárda foglalkoztatására még jó ideig nem lesz anyagi forrás, a fenti garanciák egyébként is elegendőnek tűnnek. Természetesen a sok egyéb (nem alkotmányos jelentőségű) fontos feladata is megmaradna (szemináriumok szervezése, oktatók képzése, e-learning stb.) az MBA-nak.

A bírói központi igazgatás előnyei:

A fentiek szerinti központi igazgatási rendszerrel elérhető lenne a bíróságok igazgatási és szakmai irányításának szétválasztása. Erre azért volna szükség, mert az 1997. évi LXVI. tv. által létrehozott és a helyi igazgatási vezetők túlhatalmára épülő szervezeti struktúra alkalmas arra, hogy az egyedi ügyekben gyakorolt ítélkezést is torzítsa. Helyi szinten olyan hatalmat ad az igazgatási vezetőnek ez a felépítés, amely nem biztosítja a bírák személyi függetlenségét. A központosított és a központi igazgatási szerv által foganatosított igazgatási és kinevezési struktúra sokkal hatékonyabban és objektívebben tudja biztosítani a bírói személyes függetlenséget. Objektív kritériumok alapján meghatározott pontrendszer bevezetése esetén a bírói előremenetel objektívvé tehető és kiküszöbölhető az a szubjektív elemek, amelyek a jelenlegi anomáliákat okozták. Nem elhanyagolandó szempont az sem, hogy a javasolt struktúra bevezetése sokkal inkább elfogadható az európai szervezetekkel, a hazai és nemzetközi közvéleménnyel. A másik fontos tényező, hogy nem kerülnének minisztériális igazgatás alá sem a bíróságok, mert mind a Kúria elnöke mind a főbíró (igazgatási csúcsvezető) bíró lehet csak és nem minisztériumi köztisztviselő. A főbírói intézményen keresztül ráadásul hatékonyan biztosítható a bíróságok társadalmi ellenőrzése is, mert egy egyszemélyi vezető sokkal jobban ellenőrizhető és számon kérhető, mint egy kollektív szerv, ha a bírósági szervezeti rendszer nem megfelelően működik. Az egyszemélyi vezetés hatékonyabb is, mint a testületi és jobban biztosítja a szervezet függetlenségét is. A fentiek miatt az egész bírói szervezeti rendszer működése is átláthatóbbá válik.

A szervezet és a bíró egyéni függetlenségével kapcsolatban merül fel a bírói öngazgatási rendszer problematikája. Az új Alkotmány is tartalmazza, hogy a bírói öngazgatás szervei részt vesznek a bíróságok igazgatásában. Az OIT működése bebizonyította, hogy az országos hatáskörű önkormányzat csak arra jó, hogy az igazgatás elrontásával a bíróságok jogállami működését veszélyeztesse. Álláspontunk szerint a bírói öngazgatási szerveknek azonban nem országos szinten kell szerveződniük, és nem az a feladatuk, hogy a teljes bírósági szervezeti rendszer „nem hatékony abszolút függetlenségét” biztosítsák más hatalmi ágaktól, hanem a bíró személyes függetlenségét kell garantálniuk. A bíró egyéni függetlenségét akár a belső szervezeti támadásoktól is meg kell védeni. Így országos szinten nem szükséges bírói önkormányzat megszervezése, csak megyei bírósági és kúriai szinten. Lényegében az 1997 előtti bírói önkormányzati rendszerhez kellene visszatérni további garanciális elemek bevezetése mellett. A szisztéma részleteit az egyes bírósági szervezeti szinteknél fogjuk ismertetni.

A bírósági szervezeti rendszer szintjei:

- Kúria
- Megyei bíróságok
- Járásbíróságok

Álláspontunk szerint meg kellene szüntetni az ítélőtáblákat és a megyei bíróságokra épülő rendszert kellene visszaállítani. Túl költséges és az ítélkezés egységét sem biztosítja az ítélőtáblák működése. A táblabírói pótlékok, vezetői bérek és az infrastruktúra fenntartása nem kis összegeket emészt fel. A jogegységet sem igazán szolgálják a táblák, mivel legfeljebb regionális jogegységet alakítanak ki. A megyei első fokú ügyek jelenleg nem kerülnek a Legfelsőbb Bíróságra, így nem is születnek olyan határozatok, amelyek az országos jogegység megteremtését szolgálják, mert minden ilyen ügy másodfokon a táblákra kerül. A táblák sokszor hoznak egymással ellentétes ítéleteket, és ezeket csak a táblák illetékességi területén működő alsóbb bíróságok alkalmazzák. A jogállam szempontjából oly

fontos jogegységet csak a táblák megszüntetésével és a kúriai jogegységi határozatok későbbiekben kifejtendő új rendszerével lehetne megvalósítani. A táblák megszüntetését az is indokolja, hogy a bíróságok szervezeti rendszerét álláspontunk szerint a most kialakítandó államszervezeti rendszerhez kellene igazítani. Semmi sem igazolja az ettől való eltérést. Az új államszervezeti felépítés 3 szintre, azaz a központi igazgatásra, a megyékre és a járásokra fog épülni, a bíróságokat így újra háromszintűvé kell alakítani. Az ítélőtáblák megszüntetését támasztja alá, hogy Európában minden nem szövetségi államban 3 szintű az igazságszolgáltatás. Az ettől való eltérést nem indokolja semmi. Megjegyzendő, hogy a Német Szövetségi Köztársaságban is mindig felvetődik, hogy háromszintűvé kellene alakítani a bírósági szervezeti rendszert. A bírósági szervezeti koncepció 2011 szeptemberi megjelenésére tekintettel foglalkozni kell azonban az ítélőtáblák szervezetével és hatáskörével amelyet a közigazgatási bíróságokra vonatkozó résznél részletezünk.

Az egyes bírósági szervezeti szintek részletesen:

Kúria:

A Kúria jogi személy. Alapvető feladata a jogegység megteremtése . Ennek elérése érdekében jogegységi határozatokat hoz.

Szervezete:

A Kúria Elnöke

_A Kúria élén az Országgyűlés által a jelenlegi szabályok szerint 9 évre megválasztott Kúria Elnök állna. A Kúria Elnöke legfeljebb egyszer választható újra. A Kúria Elnökére a Köztársasági Elnök tenne javaslatot, ugyanaz a személy nem lehetne a Kúria Elnöke és a Főbíró . A Kúria Elnökének országgyűlési választására azért volna szükség, mert ez a magyar tradíció, illetőleg olyan fontos közjogi posztról van szó, amely ezen választást indokolná. Másrészt az igazgatási (Főbíró) és szakmai (Kúria Elnöke) tisztség indokolt elválasztásának is súlyt ad a parlament által történő megválasztás. A Kúria Elnöke kinevezési joggal nem rendelkezik.

A Kúria Elnökének hatásköre:

- A Kúria szakmai irányítása
- Képviseli a Kúriát
- Elnöke a Kúriai Bírói Tanácsnak és vezeti is annak üléseit
- Ellenőrzi a kezelő irodák működését az irodavezetőkön keresztül. Gyakorolja a napi munkáltatói jogokat a kúriai kezelőirodák vezetői felett

A Kúria Elnökének alapvető feladata a Kúria szakmai irányítása lenne, igazgatási jogosítványai nagyon szűk körűek lennének és azt a Bírói Tanáccsal megosztva gyakorolná. Alapvetően ez a körülmény biztosítaná, hogy a Legfelsőbb Bíróságon is érvényesüljön a bírák személyes függetlensége. Mivel a Kúria Elnökének igazgatási feladatai jórészt megszűnnének, ezért el tudná látni a Kúria szakmai irányítását. Ezért teljesen feleslegessé válna a szocialista rendszerben kitalált kollégiumi rendszer. A kollégiumi rendszer megszűnésével számos vezetői poszt megszüntethető lenne, amely jóval költséghatékonyabb kúriai működést eredményezne.

A kúriai elnökhelyettes:

Egy elnökhelyettese lenne a Kúriának, őt a Főbíró nevezné ki pályázat alapján a kúriai összbírói értekezlet vélemény nyilvánítását követően. Elnökhelyetessé csak olyan bíró lenne kinevezhető, aki az összbírói értekezleten a bírák 50%-a +1 fő szavazatát megszerzi.

Kúriai elnökhelyettes hatásköre:

- Helyettesíti a Kúria elnökét
- Szakmai irányítás

Kúriai Összbírói Értekezlet:

A legfőbb önigazgatási szerv a Kúrián, minden kúriai bíró a tagja lenne. Az üléseit évente tartja, de szükség szerint bármikor összehívható.

A Kúriai Összbírói Értekezlet hatásköre:

- Egyszerű szótöbbséggel megválasztja a Kúriai Bírói Tanács két bíró tagját (tehát mindkét tagnak legalább 50 % +1 fő szavazati aránnyal kell rendelkeznie)
- Egyetértési jogot gyakorol a kúriai elnökhelyettes megválasztása tekintetében
- Elfogadja a Kúriai Bíró Tanács éves beszámolóját

- Dönt azokban a kérdésekben, amelyeket a Kúriai Bírói Tanács, vagy bármely kúriai bíró elé terjeszt
- Az összes kúriai bíró egyszerű többségével indítványozhatja az Országgyűlésnek a Kúria Elnökének felmentését. Ebben az esetben a Kúria Elnökének felmentéséről az Országgyűlés a jelenlévő képviselők 2/3-os többségével dönt.
- A jelenlévő bírók 2/3-os többségével dönt a Kúriai Bírói Tanács határozata ellen benyújtott kifogásról

A véleménynyilvánító és egyéb tárgyú kúriai, megyei és helyi bírósági összbírói értekezleti szavazások tisztaságát biztosító garanciális szabályok kialakítása mindenképpen törvénybe foglalandó. Ne a pályázatot benyújtó, a szavazás idején regnáló vezető és titkársága bonyolítsa le a szavazásokat, hanem a központi hivatal szavazáson személyesen is megjelenő tisztviselője. Meggondolandó, hogy a fontosabb szavazásoknál közjegyző és minden szavazásnál más megyei bírósági bírói tanácsi tagok is közreműködjenek a jelölés és a kampány folyamatában, a szavazatszámlálásában, a szavazólapok elszállításában és őrzésében, megsemmisítésében, a jegyzőkönyvvezetésben, a jegyzőkönyv hitelesítésében, kézbesítése ellenőrzésében. A véleménynyilvánító szavazást megelőző kampány részletes szabályozása szükséges lenne (pl. bírósági lap, intranetes megjelenés, pályázat ismertetése kör-e-mail-ben, kampányvita, fórumok).

A Kúriai Összbírói Értekezlet egyéb szervezeti és működési szabályait jogszabálynak kell rögzítenie, kifejtésüket ezért mellőzöm de amennyiben ez szükséges, akkor ennek rövid időn belüli kidolgozása nem okoz problémát. Fontos elv, hogy a Kúriai Összbírói Értekezlet összehívását a Kúriai Bírói Tanács intézné. a napirendi pontokra bármely bíró javaslatot tehetne.

Kúriai Bírói Tanács:

A Kúriai Bírói Tanács bírói önkormányzati feladatokat lát el mindazon kérdésekben, amelyek nem tartoznak az összbírói értekezlet hatáskörébe. Feladata a napi operatív ügyintézés. Tagjait az összbírói értekezlet választja. A Kúria létszámát is figyelembe véve legfeljebb 2 egyszer újrválasztható választott bíró tagja lenne, elnöke a Kúria mindenkori Elnöke . A bíró tagok 3/4-ed bírók lennének ítélezési tevékenységük és a későbbiekben kifejtett teljesítménymérésre alkalmas pontrendszer szempontjából, illetményük nagyjából 20 %-ának megfelelő különjuttatásra, kisebb költségtérítésre tarthatnának igényt. Tagjai lennének még az Országos Ügyvédi Kamara elnöke, illetve a Legfőbb Ügyész. Határozatai (kivéve a fegyelmi eljárás kezdeményezése) megtámadhatóak lennének a Kúriai Összbírói Értekezleten. Ez utóbbi esetben a kérdésben véglegesen a Kúriai Összbírói Értekezlet döntene. Ez a szerv 2/3-ados többséggel semmisíthetné meg a Kúriai Bírói Tanács határozatát, de egyszerű szótöbbséggel hozná meg a saját új érdemi döntését.

A Kúriai Bírói Tanács hatásköre:

- Meghatározza a Kúria éves ügyelosztási tervét és annak módosítását
- Dönt a kúriai bíró elleni fegyelmi eljárás megindításáról
- Dönt mindazon kérdésekben, amelyet bármely kúriai bíró indítványoz, és nem tartozik az összbírói értekezlet kizárólagos hatáskörébe
- Dönt a kúriai gazdasági igazgató negyedéves beszámolójának elfogadásáról
- Kinevezi a kezelő iroda vezetőjét
- Kinevezi a nem bírói jogkörben dolgozó jogi képzettséggel rendelkező jogegységi tanácsi tagokat és a kezelő irodák vezetőit
- A minősítési tanács a kúriai bírók tekintetében a Kúria bírói tanácsa lenne.

Az ügyelosztási tervnél fontos megjegyezni, hogy attól eltérni, vagy azt megváltoztatni semmilyen formában nem lehet, kivéve taxatív meghatározott rendkívüli esetben (pl.: bíró halála, betegség, stb.), de még ezekben az esetekben is csak a Főbíró egyetértésével. Semmilyen más igazgatási érdekből nem lehetne eltérni az éves szignálási rendtől. Ehhez kapcsolódóan teljesen automatikus szignálási rendet kell bevezetni. Ez lehet ügyérkezés szerinti, vagy sorszám szerinti. Ennek részletes szabályait a szervezeti törvény tartalmazná azzal, hogy a „kézi szignálás” tilos. Amennyiben rendkívüli esemény következne be és az ügyek új szétosztása válna szükségessé, akkor azt is automatikus szignálás alapján kellene elvégezni a módosított ügyelosztási tervnek megfelelően. Az automatikus szignálás bevezetése nélkül jogállami bíróságok, bírói függetlenség és pártatlan ítélkezés elképzelhetetlenek, ezért ez a törvény sarkalatos pontja.

A Kúriai Bírói Tanács határozatait egyszerű szótöbbséggel hozná. Az üléseit havonta tartja. Az eljárásának és összehívásának részletes szabályait egy nagyobb terjedelmű tervezet tartalmazhatná, amelyet itt terjedelmi okok miatt nem ismertetünk.

Kúriai Jogegységi Tanácsok, tanácselnökök, kúriai bírók

A Jogegységi Tanácsok Elnökeit pályázat alapján a főbíró nevezi ki 6 éves időtartamra a kúriai bírók közül. Újraválasztási tilalom nem állna fent. Minden pályázattal betölthető kúriabírói poszt tekintetében a Főbíró döntene. A kúria bíró határozatlan időre kerülne kinevezésre. Kúriai bírónak, vagy jogegységi tanács elnökévé történő kinevezéskor ugyanazt a pontrendszeren alapuló szisztémát kellene alkalmazni, amit a megyei bíróságoknál fogok ismertetni. Tehát a pályázati eljárás során a pályázó bíró teljesítményét pontrendszer alapján minősítik és az első három legtöbb pontot kapott bíró közül nevezné ki a főbíró a kúriai bírót, vagy a jogegységi tanács elnökét. Az egyes tanácsok tagjait a tanácselnök javaslata alapján a Kúriai Bírói Tanács osztja be, a beosztás korlátja azonban, hogy a megüresedett a pályázati kiírásban ügýttípus(ok) szerint is megjelölt kúriai bírói státuszra pályázó bírót

a kúriai bírói tanács nem oszthatja be eltérő ügytípusbeli jogegységi tanácsba. A kúriai jogegységi tanács 3 bíróból áll. A jogegységi tanács csoport-rendszerben (bírói team-ekben) működik, ugyanúgy, mint a megyei bírói ítélkezési csoportok (team-ek) és a járásbírói ítélkezési bírói csoportok (team-ek). A bírói csoport 3 szakszabíróból és egy jogvégzett albizóságból, illetőleg 2 tagú segédzsemetzetből áll. A tanács elnökének a fenti bírói csoport tekintetében ugyanolyan „munkáltatói”, munkaszervezési jogai lennének, mint a megyei bírósági bírói csoport tanácselnökének. Ezeket a jogosítványokat az utóbbiról szóló részben fogjuk részletezni.

A kúriai jogegységi tanács hatásköre

- Jogegységi határozatokat hoz olyan kérdésekben, amelyet a bírók, a peres felek / vádlottak/, a Kormány, a Legfőbb Ügyész vagy az Országos Ügyvédi Kamara terjesztenek elé
- Megállapítja a másodfokú bírósági ítéleteknek a jogegységi határozattól való eltérését

A fentiekből egyértelműen megállapítható, hogy a Kúria alapvető feladata a jogegység megteremtése lenne, és ennek biztosítása érdekében hozna jogegységi határozatokat. A Kúria egyedi ügyekben történő ítélkezése gyakorlatilag megszűnne. Álláspontunk szerint a felülvizsgálati eljárás egy harmadfokú jogorvoslattá vált, amely nem nagyon szolgálja a jogegység kialakítását, mivel egyedi ügyekben gyakran születnek ellentétes döntések a Legfelsőbb Bíróságon. Ezt a hiányosságot lehetne kiküszöbölni a jogegységi eljárás általánossá tételével és a felülvizsgálati eljárás megszüntetésével. A jogegységi eljárás alkalmas lenne arra, hogy megakadályozza azt, hogy a Kúria döntése bármilyen érdek mentén befolyásolható legyen. Egy általános jelleggel megfogalmazott jogegységi döntést sokkal nehezebb egyéni érdek szolgálatába állítani, mint az egyedi ügyben hozott döntéseket. A jogegységi határozat természetesen minden bíróságra kötelező lenne és mivel ez bírói jogalkotásnak minősül, az Alkotmánybíróság előtt is megtámadható lenne. Ezzel biztosítható, hogy az egységes bírósági joggyakorlat, a jogbiztonság érvényre jusson és az meg is feleljen az alkotmányosságának.

A rendszer lényeges elemei: A Kúria csak minden bíróra kötelező jogegységi határozatokat alkotna az elé terjesztett ügyekben, egyedi döntést nem hozna. A felülvizsgálat intézménye megszűnne. A jogegységi eljárás kezdeményezésére az elsőfokú bírónak is lenne lehetősége akkor, ha a másodfokú bíróság határozata jogkérdésben tér el határozatától. Az elsőfokú bíróság által felterjesztett ügyben a Kúria jogegységi tanácsa jogegységi határozatot hozna, amelyben általános jelleggel és minden bíróra kötelező erővel (de nem visszaható hatállyal) állapítaná meg az adott jogkérdésben eszközölt jogértelmezést és ezzel biztosítaná az egységes jogalkalmazást minden bírósági szervezeti szinten. Természetesen jogegységi határozatában azt is megállapítaná, hogy a másodfokú bíróság jogértelmezése megfelel-e a jogegységi határozatban foglaltaknak. Amennyiben nem, akkor a peres fél kérelmére a másodfokú bíróság új eljárás keretei között köteles lenne felülvizsgálni a határozatát. Bizonyos korlátozott körben a peres feleknek/ vádlottaknak/ is lehetőséget kellene biztosítani arra, hogy jogegységi eljárást kezdeményezzenek, de csak korlátozott mértékben és feltételek között. A jogegységi határozatok nyilvánvalóan jogszabálynak minősülnek, mert minden bíróság kötelezően alkalmazza azokat, így alkotmányos kontrolljukat meg kell követelni (Alkotmánybíróság). Megállapítható, hogy de facto ma is létezik a bírói alkotott jog, így jogszabályi elismerése semmilyen jogelméleti problémát nem okozna. Ezzel a rendszerrel kiküszöbölhető lenne, hogy a másodfokú bíróságok érdemi kontrolljuk hiányában nem kellően megalapozott, ítéleteket tudjanak hozni, s az

elsőfokú bíróról kialakított bizonyára csak ösztönösen, de sokak szerint mégis csak hatást gyakorló személyes vélemény is jobban háttérbe szorulna, mivel az elsőfokú bírónak, illetőleg korlátozott mértékben az ügyfélnek is joga volna jogegységi eljárás kezdeményezésére, de a szabályozás az elsőfokú bírót és a kúriai bírakat is alkotmányos, az európai jognak és a nemzetközi jogelveknek megfelelő ítélkezésre ösztönözné.

Emellett a lakosság széles rétegét érintő jogértelmezési kérdésben az igazságügyi kormányzatnak, a legfőbb ügyésznek illetve az Országos Ügyvédi Kamarának is biztosítani kellene a jogegységi eljárás kezdeményezésének jogát a jogállami jogalkalmazáshoz nélkülözhetetlen jogegység kialakulása céljából, hogy minden jogkérdést azonos módon bíráljon el bármely szintű bíróság az ország egész területén.. Az elmúlt két évtized bebizonyította, hogy az egyedi ügyekben hozott egyedi legfelsőbb bírósági ítélet nem alkalmas a jogegység megteremtésére, mert egyrészt gyakran születtek ellentétes legfelsőbb bírósági ítéletek, másrészt az egyedi döntésekben megalkotott jogértelmezések nem kötik a többi bírót.

A fenti eljárással kiküszöbölhető lenne, hogy minden egyes bírósági ítéletet meg lehessen támadni az Alkotmánybíróság előtt, így az Alkotmánybíróság terhei sem nőnének olyan fokban, hogy a munkája ellehetetlenüljön. Gyakorlatilag az Alkotmánybíróság előtt csak a jogegységi határozatok lennének megtámadhatóak, amely azonban önmagában biztosítaná az egyes ítéletek alkotmányosságát, mivel egy jogegységi határozat megsemmisítése kihatna a megsemmisített jogegységi határozat alapján hozott egyedi ítéletekre is. Természetesen az Alkotmánybíróság előtt akkor is megtámadhatók lennének a jogegységi határozatok, ha azok egymással ellentétesek lennének. Az Alkotmánybíróság által hatályon kívül helyezett jogegységi határozattal érintett összes ügy peres felei / vádlottjai / meghatározott jogvesztő határidőn belül kérhetné az ítélet felülvizsgálatát az elsőfokú bíróságtól. Az is előfordulhat, hogy a másodfokú bíróság határozata a már korábban meghozott jogegységi határozattól tér el jogellenesen. Ebben az esetben is biztosítani kell a peres félnek / vádlottnak /, hogy bizonyos korlátok között megtámadja a másodfokú határozatot. A Kúria eljáró tanácsa ekkor csak azt állapítaná meg, hogy a másodfokú határozat eltért-e a jogegységi határozattól. Az eltérés megállapítása esetén a Kúria eljáró tanácsa a másodfokú határozatot hatályon kívül helyezné és a másodfokú bíróságot új eljárásra utasítaná. E mellett a másodfokú bíróságok számára is meg kellene adni a jogegységi eljárás-kezdeményezési jogot olyan esetben, ha vitás jogkérdésben kell döntenie, vagy el kíván térni az elsőfokú bíróság jogértelmezésétől (kvázi előzetes döntéshozatali eljárás). Álláspontunk szerint ez a rendszer megfelelően tudná biztosítani azt a jogegységet, amely nélkülözhetetlen a jogállami igazságszolgáltatáshoz.

Kúriai Gazdasági Hivatal és a kúriai gazdasági igazgató

Ugyanazok a szabályok vonatkoznak rájuk mint a megyei bíróságok gazdasági hivatalára és gazdasági igazgatójára. A részletes szabályokat ott ismertetjük azzal, hogy ahol megyei szervet említünk ott az annak megfelelő kúriai szervet kell érteni.

Kúriai Kezelő irodák:

Vezetőjét a Kúriai Bírói Tanács nevezi ki határozatlan időre. Felette napi munkáltatói jogokat a Kúria Elnöke gyakorolja. A kezelőirodák részletes szabályai a megyei bíróságoknál kerülnek ismertetésre, mivel azonos szabályok vonatkoznak mind a két szerve.

Megyei bíróságok:

A megyei bíróság jogi személy. A megyei bíróságok tisztán másodfokú fellebbviteli bíróságok lennének. Elbírálnák az első fokon, a járásbíróságokon hozott határozatokat. A megyei bíróságok első fokú hatáskörét meg kellene szüntetni és általánosan elsőfokú bíróságként csak a járásbíróságok járnának el. Elsőfokú hatáskörüik csak a járásbíróságoknak lenne. Ez a rendszer azért lenne jobb, mint a táblák rendszere, mert a peres felekhez a másodfokú bíróság is közelebb kerülne. Belátható, hogy egy gyulai polgárnak sokkal egyszerűbb az ügyét a Békés Megyei Bíróságon intézni, mint a Szegedi Ítéltáblán. Ez a megoldás a bírósági eljárást lényegesen olcsóbbá és ügyfélbarátabbá tenné. A munkaügyi bíróságok részleges különállása és a megyei bíróságok szervezetébe tagolódása megőrzendő.

Szervezete:

Megyei összbírói értekezlet:

A megyei összbírói értekezletnek a megyében dolgozó minden bíró tagja lenne. Üléseit a megyei bírói tanács hívná össze, határozatait egyszerű szótöbbséggel hozná. A megyei összbírói értekezlet a megyei bíróságokkal kapcsolatos stratégiai döntések meghozatalában résztvevő bírói önkormányzati szervként a bíró egyéni függetlenségének alapvető garanciáját biztosítaná.

Hatásköre:

- Egyetértési jogot gyakorol a megyei elnök és elnökhelyettes kinevezése tekintetében (csak az a pályázó nevezhető ki megyei elnöknek, aki az összbírói értekezlet 50%-a +1 fő szavazatát megkapja).
- Dönt a megyei gazdasági igazgató éves beszámolójáról.
- Dönt a megyei bírói tanács éves beszámolójáról.
- Dönt a megyei bírói tanács határozataival szemben benyújtott bírói panaszok tekintetében, amennyiben egy bíró panasszal él a bírói tanács határozata ellen, a kérdésben véglegesen az összbírói értekezlet dönt (pl.: éves ügyelosztási terv). A megyei bírói tanács határozatai (kivéve a fegyelmi eljárás kezdeményezése) megtámadhatóak lennének az Összbírói Értekezleten. Ez utóbbi esetben a kérdésben véglegesen a Összbírói Értekezlet döntene. Ez a szerv 2/3-ados többséggel semmisíthetné meg a

megye bírói tanács határozatát, de egyszerű szótöbbséggel hozná meg a saját új érdemi döntését.

- Megválasztja a megyei bírói tanács tagjait.
- Az összes bíró egyszerű szótöbbséggel indítványozhatja a főbírónál a megyei elnök és elnökhelyettes felmentését

Megyei bírói tanács:

A bírói tanács napi operatív ügyintézését végző bírói önkormányzati szerv. Elnöke a megyei bíróság mindenkori elnöke. Két bíró tagját az összbírói értekezlet egyszerű szótöbbséggel választaná. A bíró tagok 3/4-ed bírók lennének ítélkezési tevékenységük és a későbbiekben kifejtett teljesítménymérésre alkalmas pontrendszer szempontjából, illetményük nagyjából 20 %-ának megfelelő különjuttatásra, kisebb költségterítésre tarthatnának igényt. Bírói tanácsi tagi jelöltet 10 bíró írásban jelölhetne. Mellettük tagja lenne a megyei ügyvédi kamara elnöke, illetve a megyei főügyész. Tevékenységéről az összbírói értekezletnek köteles beszámolni, határozatai megtámadhatók az összbírói értekezlet előtt (kivéve: a bíró fegyelmi eljárásának a kezdeményezése). Üléseit legalább havonta tartja.

Hatásköre:

- Dönt az éves ügyelosztási tervről, illetve annak módosításáról (ügyelosztási terv módosításához azonban szükséges a főbíró engedélye is) A szignálási rend vonatkozásában a Kúriai résznél leírtak itt és a járásbíróságoknál is alkalmazandók.
- Dönt a gazdasági igazgató negyedéves beszámolójáról
- Dönt mindazokban a kérdésekben, amelyek nem tartoznak az összbírói értekezlet kizárólagos hatáskörébe
- Dönt mindazokban a kérdésekben, amelyeknek az eldöntését bármely bíró indítványozza
- Dönt a havi és éves bírói szabadságolási és ügyeleti tervről
- Dönt a bíró elleni fegyelmi eljárásának a kezdeményezéséről

- Dönt a kezelő irodák vezetőinek a kinevezéséről
- Dönt a megyei bíróságon és az illetékességi területén működő járásbíróságokon foglalkoztatni kívánt albírók/jelenleg titkárok/ és más jogvégzett alkalmazottak kinevezéséről

Amit a fentiekben leírtunk a megyei összbírói értekezlettel, illetőleg a megyei bírói tanáccsal kapcsolatban azokat a rendelkezéseket értelemszerűen alkalmazni kell a Kúria összbírói értekezletével és bírói tanácsával kapcsolatban is.

Megyei bíróság elnöke:

A megyei bíróság elnöke alapvetően a megyei bíróságok szakmai irányítását végzi, igazgatási jogait túlnyomórészt a bírói tanáccsal megosztva gyakorolja. A megyei elnököt az összbírói értekezlet egyetértési joga mellett a főbíró 6 évre nevezné ki. (az nevezhető ki megyei elnökké, aki az összbírói értekezlet 50%-a +1 fő szavazatát megszerzi.) A megyei elnök egyszer választható újra.

Hatásköre:

- a tanácselnökökre támaszkodva ellátja a megyei bíróság szakmai irányítását
- a megyei bírói tanács elnöki feladatait is
- képviseli a bíróságot harmadik személyek és a hatóságok vonatkozásában
- rendkívüli események esetén a halaszthatatlan intézkedéseket megteheti, amelyekről azonban haladéktalanul köteles értesíteni a bírói tanácsot
- részt vesz az ítélkezésben (min. havi 1 teljes ítélkezési nap)
- ellenőrzi a kezelőirodák működését az irodavezetőkön keresztül, gyakorolja az irodavezetők feletti napi munkavégzéssel kapcsolatos munkáltatói jogokat.

Elnökhelyettes:

Az elnökhelyettest a megyei bírósági összbírói értekezlet egyetértésével a főbíró nevezi ki 6 évre. (az nevezhető ki elnökhelyettesté, aki az összbírói értekezlet 50%-a +1 fő szavazatát megszerzi.)

Hatásköre:

- helyettesíti az elnököt annak távollétében

- ellátja azokat a feladatokat, amelyekkel a megyei elnök megbízza
- részt vesz a bíróság szakmai irányításában
- részt vesz az ítélkezésben (min. havi 2 teljes ítélkezési nap)

Megyei gazdasági igazgató:

A megyei gazdasági igazgatót az Országos Bírói Hivatal gazdasági főigazgatója nevezi ki határozatlan időre a megyei bíróság bírói tanácsa egyetértése mellett. Felmentéséről a gazdasági főigazgató dönt, amelyet a megyei bírói tanács is kezdeményezhet. A gazdasági igazgató feletti munkáltatói jogokat a főigazgató gyakorolja. A gazdasági igazgató helyettesét határozatlan időre a gazdasági főigazgató nevez ki.

Hatásköre:

- Elkészíti a megyei bíróság éves gazdálkodási tervét a gazdasági főosztály által biztosított költségvetési keretek figyelembevételével - a tervezetet köteles a megyei bírói tanács elé terjeszteni, a tanács e vonatkozásban egyetértési jogot gyakorol, vita esetén a végleges költségvetési tervezetről a főbíró dönt.
- Beszámol a megyei bíróság összbírói értekezletének az éves költségvetés végrehajtásáról
- Kinevezi a bírósági segédszemélyzetet
- A segédszemélyzetet a tanácselnök egyetértésével beosztja az ítélkezési bírói csoportba
- Gondoskodik az ítélkezés anyagi- és technikai feltételeinek biztosításáról (tárgyalók, épületek biztosítása, őrzés, biztonsági feladatok stb.)
- Gyakorolja mindazon munkáltatói jogokat a nem jogvégzett segédszemélyzet felett, amelyek nem a tanácselnökök hatáskörébe tartozik

Megyei bírósági ítélkezési csoportok:

Alapvetően az ítélkezési tevékenységet a megyei bíróságokon az ítélkezési csoportok látják el. Az ítélkezési csoportnak 6 tagja lenne. Áll a tanács elnökéből, két szakbíróból, egy jogvégzett jogi segédszemélyzet (albíró), valamint 2 egyéb segédszemélyzetből. A tényleges másodfokú ítélkezést (ítéletek meghozatala) a csoporton belül továbbra is a három bíróból álló ítélő tanács végezné. Az ítélkezési tanács gyakorlatilag egy bírói ítélkezési szervezeti csoportként működne (team rendszer). Ezt az önálló csoportot neveznénk megyei bírósági ítélkezési csoportnak. A bírók feladata elsősorban a döntések meghozatala , míg a jogi segédszemélyzeté a tárgyalás előkészítése, az ítéletek írásba

foglalása és az ítélezéssel kapcsolatos egyéb adminisztratív ügyintézés. A két segédszemélyzeté pedig az adminisztratív teendők ellátása lenne a feladata. A tanácselnököt pályázat alapján a Főbíró nevezi ki a megyei bírók közül 9 évre. Bármikor újraválaszthatók. A tanácselnök irányítja a megyei bírósági ítélező csoport munkáját. Vezeti az ítélező tanácsot. Az ítélező csoport tagja felett gyakorolja mindazon munkáltatói jogokat amelyek nem tartoznak az önkormányzati vagy más szervek hatáskörébe. A megyei bírói posztra pályázat alapján a bírókat a Főbíró nevezi ki. Feladatuk az ítélező csoportban való ítékezés. Az egyes ítélező csoportokban az egyes megyei bírókat a megyei bírói tanács osztja be a tanácselnök egyetértésével. A napi munkáltatói jogokat felettük a tanács elnöke gyakorolja. /pl. szabadságok kiadása, stb. /

A fenti rendszer azért volna előnyös, mivel a bírókat mentesítené a felesleges adminisztratív és ügyelőkészítési feladatoktól, így nagyobb számú ügyet tudnának befejezni. A bírói tevékenység csak és kizárólag az ügy eldöntésére irányulna, így lényegesen nagyobb számú ügyet tudna befejezni egy megyei bírói ítélezési csoport mint a hagyományos megyei bírói tanács. Ennek következtében az ügyek elintézésének határideje is gyorsulna. Ugyanazon számú bíróval nagyobb számú ügyet tudna elintézni egy megyei bíróság a bírósági ítélezési csoport felállításának esetén. Az ítélezési csoport tagjai fölötti közvetlen napi igazgatási és munkáltatói jogokat a tanács elnöke gyakorolná (pl.: szabadság kiadása, munkahelyről való eltávozás, ügyelosztás a tanács tagjai között stb.) A megyei bírói tanács, az összbírói értekezlet és a főbíró és a gazdasági igazgató hatáskörébe tartozó igazgatási jogokat nem gyakorolhatná a tanács elnöke. (kinevezés, felmentés fegyelmi jogkör) A bírósági ítélezési csoport kialakítása azért is fontos lenne, mert ez az ítélezést felgyorsítja. Könnyen belátható, hogy sokkal több ügyet el tudnak intézni a bírók, ha nem kell adminisztratív teendőket ellátniuk. Felvetődik az a kérdés, hogy szükség van-e 3000 bíróra ma Magyarországon? A velünk azonos lakosságú és fejlettségű közép-kelet európai országokban lényegesen kevesebb bíró ítélezik. A 2012-2014 között nyugdíjazandó felső bírósági bírák és vezetők helyét nem biztos, hogy be kellene tölteni. Nem nehéz kiszámolni, hogy a vezetői pótlékokat és a felső bírói fizetéseket is figyelembe véve hány jogvégeztetésű és egyéb segédszemélyzetet lehetne ebből az összegből alkalmazni. Számításaink szerint a 2014-ig kieső 500 bíró helyére kb.2000-2500 jogi és nem jogi segédszemélyzetet lehetne felvenni a bíróságokra. Ebből a létszámból megvalósítható lenne az ország minden bíróságán a bíróság ítélezési csoportok felállítása. Ehhez kapcsolódóan, még ha megszüntetésre kerülnének a kollégiumok, akkor ebből is jelentős költség- és kapacitásmegetakarítás keletkezne. A kollégiumvezetői és kollégiumvezető helyettesi állások megszüntetésével minimum 50-60 új egész bírói státuszhoz megfelelő munkavégzés jelentkezne a rendszeren belül. A jelenleg fél ítélezési tevékenységet folytató szakmai vezetők teljes ítélező tevékenységet tudnának folytatni. A bírósági ítélezési csoportok felállításával el lehetne érni azt, hogy a jelenlegihez képest is legalább 30%-al nőjön a bíróságok áteresztő képessége. Már több tanulmányunkban is jeleztük, hogy a bírósági peres ügyintézés gyorsaságát elsősorban az elsőfokú bíróságok áteresztő képessége határozza meg. A 2012-2015 között kieső bírók majdnem kizárólagosan felső bírósági bírók és vezetők. Ezek azok a bíróságok, amelyek az elsőfokú bíróságokhoz képest lényegesen kisebb munkateherrel dolgoznak. Amennyiben nem töltjük be ezeket a felsőbb bírósági helyeket, de helyette felállítjuk a járásbíróságokon is az ítélező csoportokat, akkor további bírói helyek biztosítása nélkül lényegesen megnövelhető lenne az elsőfokú bíróságok áteresztő képessége. Az ítélezési csoport felállítása esetén az elsőfokú bíró számításaink szerint 30-40%-al több ügyet tudna elintézni, mint most. Kb. ennyivel emelkedne minden egyes járásbíróság által elintéztetett ügyek száma az ítélezési csoportok felállításának esetén. A másodfokú bíróságokon sem okozna gondot az esetlegesen megnövekedett számú fellebbezett ügyek intézése, mivel itt is felállításra kerülne a bírói ítélező csoport rendszere, amely itt is megnövelné az áteresztő képességet. A nyugdíjazás miatt kieső megyei bírósági tanácselnököket és másodfokú bírókat pótolni lehetne az ítélőtáblák és a kollégiumok megszüntetéséből adódóan

felszabaduló bírókkal. Mivel a megyei bíróságok elsőfokú hatásköre megszűnne, felszabadulnának olyan megyei első fokot tárgyaló bírók, akiket jövedelmük és megyei bírói címük megtartása mellett át lehetne irányítani a járásbíróságokra, ahol bírósági ítélkező csoportban való ítélkezésük következtében még jobban növekedne az áteresztő képesség, gyorsulna az ítélkezés. A fentiekből egyértelműen megállapítható, hogy a bírósági ítélkezési csoportok felállításával úgy lehetne csökkenteni a bírói létszámot, hogy azzal egy időben az ítélkezés felgyorsul. Szinte semmilyen anyagi ráfordítás nem szükséges a bírói ítélkezési csoportok felállításához, elhelyezési problémát sem okozna a 2000-2500 új alkalmazott elhelyezése, mivel a nyugdíjba menő felső bírósági bírók és vezetők általában maguk vannak egy bírósági dolgozószobában és ezekben a szobákban minimum 2-3 segédszemélyzet elhelyezhető. A jelenlegi nehéz gazdasági helyzetben is lehetőség volna tehát arra, hogy 2000 új munkahelyet hozzunk létre mindenféle nagyobb anyagi ráfordítás nélkül úgy, hogy ezzel még növeljük is az ítélkezés gyorsaságát. Természetesen a járásbíróságokon is felállítására kerülnének az ítélkezési csoportok.

Kezelőirodák:

Vezetőjét a megyei bírói tanács nevezi ki határozatlan időre. A kezelőirodára beosztott dolgozók felett a napi igazgatási feladatokkal összefüggő utasítási jogokat az irodavezető gyakorolja. A megyei elnöki iroda vezetője gondoskodik a megyei bírói tanács működéséhez szükséges technikai és műszaki feltételek biztosításáról és a döntéshez szükséges tervezetek elkészítéséről.

Járásbíróságok:

A járásbíróságok feladata alapvetően az elsőfokú ítélkezés lenne. A járásbíróságok általános hatáskörű elsőfokú bíróságként funkcionálnának. Első fokon minden ügyet a járásbíróságok tárgyalnának. A kiemelt ügyeket, illetve a jelenleg a megyei bíróság hatáskörébe tartozó ügyeket, egyes más szempontból különleges ügyeket (nyelvtudást, drága technikai eszközöket igénylő eljárások stb.) kizárólagos illetékességgel a székhelyi járásbíróságok tárgyalnák első fokon. Ez azért lenne fontos, mert ezek nagyobb létszámú bíróságok és itt megvalósítható az egyes ügyszakokra való specializálódás és a speciális szakismeret megszerzése. Ezzel az új hatásköri renddel a bíróságok területileg sokkal közelebb kerülnének az ügyfelekhez és ez az eljárás költségeit is csökkentené.

Járásbíróságok szervezete:

Járásbíróság elnöke:

A járásbíróság elnökét pályázat alapján 6 évre a Főbíró nevezné ki. Az a bíró lenne kinevezhető, aki az adott bíróság bíráinak 50%-a +1 fő szavazatát megszerzi. Az adott bíróság bírái egyszerű szótöbbséggel javasolhatják a járásbíróság elnökének és elnökhelyettesének a felmentését a Főbírónál.

Hatásköre:

- ellátja a járásbíróóság szakmai irányítását
- a halaszthatatlan napi igazgatási teendők ellátása, ennek megtételéről azonban haladéktalanul köteles értesíteni a megyei bírói tanácsot
- havi négy tárgyalási napon maga is részt vesz az ítélezésben
- elfogadás végett a megyei bírói tanács elé terjeszti a járásbíróóság ügyelosztási tervét, vagy annak esetleges módosítását
- az irodavezetőkön keresztül ellenőrzi a kezelőirodák működését
- képviseli a járásbíróóságot.

Jársásbíróóság elnökhelyettese:

A járásbíróóság elnökhelyettesét pályázat alapján 6 évre a főbíró nevezné ki. Az a bíró lenne kinevezhető, aki az adott bíróság bíráinak 50%-a +1 fő szavazatát megszerzi.

Hatásköre:

- Helyettesíti a járásbíróóság elnökét
- Szakmai irányítás. Rendes tárgyaló bíró lenne

Elsőfokú bírók:

Alapvető feladatuk az ítélezési tevékenység ellátása. Az ítélezést ugyanúgy, mint a megyei ítélezési csoportoknál a járásbíróóság bírójának is bírói ítélezési csoport (team) keretében végeznie. A bírói csoport egy szakbíróból, egy jogvégzett segédzsemezlyzetből (albíró) és két segédzsemezlyzetből állna. Működési és irányítási rendszere a megyei bírói ítélezési csoporttal azonos lenne. A bírósági ítélezési csoport felállítása a járásbíróóságokon is lényegesen felgyorsítaná az ítélezést, mert a bíró feladata csak és kizárólag az ügy érdemi eldöntése lenne. Ez a rendszer lényegesen olcsóbb is lenne, mert nem kellene olyan adminisztratív munkát végeznie a bírónak, amelyet kisebb bérköltséggel rendelkező segédzsemezlyzet is el tudna intézni. A bírói ítélezői csoportok felállítása esetén sokkal kevesebb bíróra lenne szükség mind első fokon, mind a másodfokon, mind a Kúrián is, ezért a bírósági szervezeti rendszer fenntartása sokkal olcsóbbá és hatékonyabbá válna. A javaslatunk szerint megszüntetendő ítéletáblák bírái és a bírósági vezetői mellett dolgozó segédzsemezlyzet, a más bíróságokon megszüntetendő vezetői posztok folytán feleslegessé vált segédzsemezlyzet is átirányítható a megyei és járásbíróósági ítélezői csoportokba (team-ekbe). A szerzett jogok védelméhez kapcsolódó „felkészülési időnek” az alkotmánybíróóság által is elismert elve tiszteletben tartása miatt az ilyen átirányított személyzeti tisztviselők korábbi illetményükre, pótlékaikra jogosultak. Mindez irányadó lenne a megszüntetendő ítéletáblák bíráira és a megszüntetendő elnöki bírói bírakra is azzal a különbséggel, hogy őket a törvény rendelkezése szerint megyei (és nem járásbíróósági) bírói tisztség illeti meg egyébként a ma hatályos Bjt. 19. §-a szerint is. Kiemelendő, hogy az elnöki bírói tisztelet meg kell szüntetni.

A járásbíróóság gazdasági ügyintézője

A járásbíróóság elnöki irodájának vezetője látná el a gazdasági igazgatói feladatokat a járásbíróóságok tekintetében. A gazdasági ügyintézőt a megyei bírói tanács a megyei gazdasági igazgató egyetértésével nevezné ki határozatlan időre.

Hatásköre:

- gazdasági ügyek intézése
- segédszeméllyel kapcsolatos munkáltatói jogok gyakorlása

Kezelőirodák:

A kezelőiroda vezetőjét a megyei bírói tanács nevezi ki határozatlan időre. Felette a napi ügyintézésrel kapcsolatos munkáltatói jogokat a járásbíróóság elnöke gyakorolja. A kezelőiroda vezetője gyakorolja a napi ügyintézésrel kapcsolatos munkáltatói jogokat a kezelőiroda személyzetével kapcsolatban.

Munkaügyi és közigazgatási bíróságok

A 2011 szeptemberében megjelent bíróisági szervezeti koncepció szerint az ítéletábrák nem kerülnek megszüntetésre, így lehetőség lenne arra, hogy minden nagyobb anyagi ráfordítás nélkül kialakításra kerüljön az önálló közigazgatási és munkaügyi bíróisági szervezeti rendszer. Nézetünk szerint a munkaügyi bíróságok különállását az elsőfokú bíróisági szintnél meg kellene tartani. A munkaügyi bíróságokon belül kellene megszervezni az elsőfokú közigazgatási bíróságokat is. Az így kialakított egységes munkaügyi és közigazgatási elsőfokú bíróságok felépítése teljes egészében megfelelne a járásbíróóságok szervezetének, az előbbieket tekintetében is a koncepcióban javasolt járásbíróisági szabályokat kellene alkalmazni. A munkaügyi és közigazgatási bíróságok hatáskörébe tartozna minden munkajogi és közigazgatási tárgyú ügy, ideértve az állam kártérítési felelősségével kapcsolatos pereket is. A másodfokú közigazgatási és munkaügyi bíróságok a jelenlegi táblabíróóságok lennének, így az ítéletábrák csak másodfokú közigazgatási és munkaügyi bíróságokként működnének. Álláspontunk szerint az ítéletábrák szervezetét teljes egészében olyan szervezeti formában kellene kialakítani mint a megyei bíróságokét /összbírói értekezlet. ítéletábrái elnök, elnökhelyettes, ítélezési tanácsok stb./. Természetesen az ítéletábrák összbírói értekezletének a tagjai lennének az illetékességi területén működő elsőfokú közigazgatási és munkaügyi bíróság tagjai is. Az ítéletábrái bírói tanácsának és egyéb szerveinek ugyanolyan hatásköre lenne az elsőfokú munkaügyi és közigazgatási bíróságok tekintetében mint a megyei bíróságnak a járásbíróóságok tekintetében. A jogegységi eljárás korábban leírt szabályait is alkalmazni kellene a közigazgatási és munkaügyi bíróságokra. A központi igazgatás szabályai is ugyanazok lennének e bíróságok tekintetében mint a rendes bíróságoknál. Az Országos Bírói Hivatal látná el a központi igazgatást az első és másodfokú közigazgatási és munkaügyi bíróságok tekintetében is, olyan szabályok alapján mint amelyek a rendes bíróságokra vonatkoznak. A fenti rendszer bevezetése esetén minden nagyobb anyagi ráfordítás nélkül létrejönne az önálló közigazgatási bíráskodás, amely a jogállami ítélezés egyik igen jelentős előfeltétele. Az önálló közigazgatási bíróságok felállításának fontosságát legtöbb elméleti és gyakorlati szakember is kiemeli /Patyi András, Martonyi János, Trócsányi László, Lichtenstein József/.

A központi régió problematikája:

A központi régió bíróságain felhalmozódott ügyhátralékot mindenféleképpen meg kell szüntetni. Erre megoldást jelentene egyrészt a team-rendszer felállítása ezeken a bíróságokon, másrészt a bírói álláshelyek esetleges átcsoportosításával meg kellene akadályozni, hogy a bírói létszám e régióban csökkenjen a nyugdíjazások miatt. A team-rendszer bevezetésével 30-40%-kal nőne ezen bíróságok áteresztő képessége, tehát 30-40 %-kal több ügyet tudnának elintézni. Így 1-2 éven belül eltűnne a központi régió hátraléka, illetve a kapacitásnövekedésből adódóan nem is termelődne az újra. A hátralék minél hamarabb történő ledolgozása érdekében elképzelhető lenne egyedi besegítés a többi bíróság részéről, ami még rövidebb idő alatt lehetővé tenné a hátralék megszüntetését. Emellett majd minden ügyben meg kellene szüntetni a központi régió bíróságainak kizárólagos illetékességét. Az általános hatáskörű és illetékességű bíróságoknak kellene ezt követően eljáruik minden eddig a központi régió bíróságainak kizárólagos hatáskörébe és illetékességébe tartozó ügyekben. A központi régió bírósági szervezetrendszerét is át kellene alakítani: a Fővárosi Bíróságot, a PKKB-t és a BBKB-t is több kisebb bíróságra kellene felosztani, ezzel biztosítható lenne a hatékonyabb bírósági igazgatás. Nézetünk szerint ezen intézkedésekkel viszonylag rövid időn belül megszüntethetők lennének a központi régió bíróságainak problémái és biztosítható lenne az időszerű ítélkezés.

Záró alapvetés a szervezeti rendszerről:

Álláspontunk szerint a fenti szervezeti rendszer megvalósítása esetén érvényre jutna a bírók egyéni függetlensége és a bírósági szervezeti rendszer is átláthatóbb és ellenőrizhetőbb lenne. A szervezeti rendszer átalakítása mellett szükség volna egy olyan objektív bírói értékelési rendszer kidolgozására, amely biztosítaná a bírói előmenetel szubjektivitástól való mentességét. A bírók jogállására vonatkozó szabályokat is újra kellene gondolni, azokat nem indokolt külön törvényben szabályozni, egységes bírósági szervezeti törvényre van szükség (Bjt. és Bszi. „összevonása”).

A bírói minősítési rendszer:

A minősítési rendszer alapja egy pontrendszer lenne. Ennek keretében első lépésben széleskörű egyeztetések után meg kellene határozni az egyes ügycsoportok pontértékét. (pl.: egyező bontóperek: 10 pont, társasházi elszámolási perek: 30 pont, emberölés büntetőpere: 30 pont stb.) Az ügycsoport nehézsége és bonyolultsága szerint kapna megfelelő pontszámot. Külön bizonyítást nem igénylő tudományos tény, hogy egy feladat nehézségével arányos mértékben nő a megoldásához szükséges idő. Minél bonyolultabb és nehezebb egy feladat, annál több idő kell annak megoldásához. A fentiek alapján a nehézségi fok meghatározásánál jó kiindulópont, hogy az ország bíróságai átlagosan mennyi időt fordítanak egy-egy ügytípusbeli ügy befejezésére. A bírók általában megpróbálják a legrövidebb időn belül befejezni az ügyeket, mivel a jelenlegi statisztikai rendszer a befejezéseket preferálja. Tehát főszabály szerint az adott ügytípusba tartozó ügyek befejezéshez szükséges időtartam országos átlaga alapján alapos következtetés vonható le azok nehézségi fokára, bonyolultságára. A szükséges statisztikai adatok rendelkezésre állnak az átlagos befejezési időtartamok kiszámítására, a különböző ügytípusok szerinti átlagos befejezési időtartamok egymáshoz viszonyított arányszámai meghatározására. Az átlagos befejezési idő az ügycsoporthoz sorolt összes ügy befejezéséhez szükséges időtartamok számtani átlaga alapján számítható. A különböző ügytípusok szerinti átlagos befejezési időtartamok egymáshoz viszonyított aránya mint arányszám a pontérték adás alapvető eleme.

A számításra egy példával élve, induljunk ki abból, hogy pl. a házassági bontópereket átlagosan 9 hónap alatt, a szavatossági pereket 1 év 8 hónap alatt, a cégtörvényességi eljárásokat 3 hónap, az ittas járművezetés büntetőperét 4 hónap, míg egy megyei bírósági szavatossági pert 9 hónap alatt fejezik be a bíróságok. A számítás alapján mindig a legrövidebb idő alatt befejezhető ügycsoportbeli ügyek átlagos befejezési idejét vennénk alapul. A jelen példánk szerint a legrövidebb átlagos befejezési idő a cégtörvényességi felügyeleti eljárásokat érintő 3 hónap. A 3 hónapos átlagos befejezési időhöz rendelnénk a minimum pontszámot, mondjuk az 50 pontot, tehát az 1 év 8 hónapos befejezési idővel rendelkező szavatossági perek, mivel hatszor több időt vesz igénybe a befejezésük, mint az alapul vett ügycsoport, ezért a szavatossági perek 6×50 összesen 300 pontot kapnak. A járművezetéstől eltiltás átlagos 4 hónapos befejezési idejével $1,33$ -szoros befejezési idővel 67, a megyei másodfokú szavatossági per 9 hónapos befejezési idővel 3×50 összesen 150 pontot kapna stb. A kúriai jogegységi határozatok meghozatalára egységesen 3-6 hónapot kell adni és ennek megfelelő pontszám járna, mivel itt csak egy jogkérdésről kell döntenie mindenféle bizonyítás és az ügy érdemi eldöntése nélkül, ezért lehetőség van az egységes határidő megállapítására..

E módszerrel bármelyik ügyszak bármelyik ügye, vagy ügycsoportja összemérhető lenne. A másodfokú bírók felvetik persze, hogy milyen bonyolult dolog pl. egy sok vádlottas büntető ügy elintézése és lehet, hogy gyorsabban be tudják és be is kell fejezniük ugyan, mint az elsőfokú bíró az azonos ügyet, de attól még nagyon bonyolult. Ez a nézet tartalmaz némi igazságot, de azt azért tudomásul kell venni, hogy sokkal egyszerűbb az első fokú bíró által feltárt bizonyítékokat figyelembe venni, és a határozatot felülvizsgálni, mint első fokon az elejétől kezdve terjedelmes bizonyítás foganatosításával befejezni az elsőfokú eljárást. A lehetséges ellenvetés ellenére fenntartjuk tehát, hogy az egyes ügytípusokon belüli ügyek átlagos befejezési ideje jól mutatja, hogy mennyi munkát kell ráfordítania egy bírónak az adott ügyre és ezáltal mennyire tekinthető az bonyolultnak és munkaigényesnek.

Ha egy új ügycsoport keletkezik pl. jogszabályváltozás miatt, akkor becslés alapján megállapítható az ehhez kapcsolódó várható befejezési idő és az ehhez kapcsolódó pontszám. Természetesen a későbbi pontos adatok alapján ezek korrigálhatók. Azt is meg kell oldani, hogy a kiemelt ügyeket hogyan pontozzuk. A jogszabály szerint kiemelt ügyeknél ugyanúgy vizsgálánánk a befejezési időt, mint a normál ügyeknél. Itt figyelembe kell venni a szoros jogszabályi időket, így ez alapján kell a tényleges ráfordítási időt megállapítani azzal, hogy speciális módon az időszükséglet csak akkor állapítható meg pontosan, ha a bíró csak ezzel az egy kiemelt ügygel foglalkozik addig, amíg azt be nem fejezi. Ennek figyelembe vételével kell az adható pontszámot megállapítani vagy ez alapján kell megállapítani az egyedi pontszámot.

A pontokat a kezdőirat érkezésekor a kezelőiroda regisztrálná a számítógépes rendszerben. Az ügyek automatikus szignálása után ez a pontszám adódna hozzá az ítélkező bírói tanács addigi saját összpontszámához. Így pontosan megállapítható lenne akár hónapokra lebontva, hogy egy bírói ítélkező csoport (team) milyen leterheltség mellett ítélkezik. Ez a mérőszám objektíven határozná meg a bírói leterheltséget, mert egy előre és objektíve meghatározott pontrendszeren alapul. Így el lehetne érni, hogy minden bírói ítélkező csoport - méghozzá egy bíróságon belül és a különböző bíróságok csoportjai viszonyában is - azonos ügyteherrel működjön, akár országosan is, mert csak a havi pontszámokat kellene összehasonlítani a leterheltség megállapításánál. Ennek megfelelően kellene kialakítani az ügyelosztási tervet, illetőleg az automatikus szignálási rendszert. Sőt az ország egyes bíróságai és bírósági ítélkezési tanácsainak éves átlagos pontszáma is pontosan kiszámítható, ezért össze lehet hasonlítani az egyes bíróságok általános leterheltségét és a nagyobb aránytalanság könnyen kiküszöbölhető lenne bírói álláshelyek átcsoportosításával.

Tehát az egyes bírói ítélkező tanácsok (megyei bírói ítélkező csoport összes tagja, illetőleg járásbírói ítélkező csoport bírójája) havi és éves alappontszáma tehát az adott évben és hónapban kapott (kiosztott és átosztott) ügyek összpontszámából alakulna ki. Előre meghatározásra kerülne országosan, hogy az egyes bírói ítélkező tanácsoknak éves szinten mekkora átlagos összpontszámú ügyek kerülhetnek kiosztásra. (pl.: minden járásbírói vagy megyei bírói tanácsnak éves szinten 1500 pontértékű ügyet kell kiosztani). Ezen alappontszám kerülne korrigálásra előre meghatározott szempontok alapján és a korrigált alappontszám adná az érintett bíró összpontszámát. Ilyen tényező lenne az ügyek befejezésének elvárható időn belüli befejezése. Ennek érdekében az egyes ügycsoportok tekintetében meg kellene határozni azt az elvárható időtartamot, amelyen belül az ügyet be kell fejezni. Ezen időtartam megegyezne az alappontrendszer kialakításánál figyelembe vett átlagos befejezési idővel bizonyos korrekciós tényezőkkel. Ha a bírói ítélkező tanács elvárható időn belül nem fejezi be az ügyet, akkor előre meghatározott pontértékkel csökkenteni kell a havi és éves pontértékét. Ahány százalékkal túllépi az ítélkező csoport az elvárható befejezési időtartamot, annyi százalékkal csökkenne az adott ügyre kapott alappontszáma és e csökkenés által a havi és éves összpontszáma. A fentebb leírt szabályok vonatkoznának a járásbíróóságokra, megyei bíróóságokra és a Kúriára is. Ugyanúgy csökkenteni kellene a járásbírói ítélkező tanács alappontszámát, ha az ítéletét a másodfokú bíróság megváltoztatja, vagy hatályon kívül helyezi. Az ítélet hatályon kívül helyezése esetén az új eljárás ideje teljes egészében határidő túllépésnek minősülne és ezen időtartam százalékos arányának megfelelően kell csökkenteni az adott ügyre kapott alappontszámot. Az ítélet részbeni megváltoztatása esetén 20 %-al míg a teljes megváltoztatása esetén 40 %-al kellene az adott ügyre kapott alappontszámot csökkenteni. A megyei bírói ítélkező tanácsok alappontszámát akkor is csökkenteni 50 %-al, ha a peres fél, vagy az ügyben eljáró első fokú bíróság indítványára lefolytatott jogegységi eljárásban a Kúria megállapítja, hogy a megyei bíróság ítélete ellentétes a jogegységi eljárásban foglaltakkal. A kúriai jogegységi tanácsoknak az adott ügyre kapott alappontszáma pedig akkor csökkenne az elvárható időtartam be nem tartásán túlmenően 60 %-kal, ha az Alkotmánybíróság a jogegységi határozatát megsemmisíti. A nagy számok törvénye alapján a kiosztási alappontszámbeli egyenlenségek ki fognak egyenlítődni, mivel azonos egy időben nehezebb és kevésbé nehéz ügyet is kap egy ügycsoporton belül a bíró, és ezáltal az átlagos befejezési idő alatt befejezhető lesz az adott ügycsoportba tartozó minden ügy. Ha bonyolultabb az ügy és több időt kell ráfordítani, akkor a kevésbé bonyolult ügyekre fordított időn tud annyi időt megtakarítani a bíró, amellyel kompenzálni tudja a bonyolultabb ügyre fordított többletidőt. Ez a rendszer azért is jó, mert a felek előre tudni fogják és elvárhatják, hogy egy adott ügycsoport tekintetében legfeljebb mennyi időn belül fognak ítéletet kapni.

Ezekkel a pontszámcsökkentésekkel el lehet érni azt, hogy az ügyben eljáró bíróságok minél precízebben és a jogszabályoknak megfelelően intézzék az ügyeket és hozzanak a jogszabályoknak és az alkotmánynak megfelelő döntéseket. A bevezetendő előírás szerint az elsőfokú járásbírói bírói ítélkező tanács bírójája visszakapná az ítéletének megváltoztatása, vagy hatályon kívül helyezés miatt elvesztett pontjait, ha az indítványa alapján a Kúria a határozatában megállapítja, hogy a másodfokú bíróság ítélete jogsértő, mivel a jogegységi eljárásban foglaltakkal ellentétes (másodfokú ítéletek kontrollja). A korábban kifejtett jogegységi eljárás mellett az új pontrendszer ezzel is hozzájárul az ítélkezés színvonalának emeléséhez.

A másik fontos kérdés, hogy egy ítélkező bírói csoport éves átlagban nem kaphatna magasabb összpontszámú ügyet, mint az országosan előre meghatározott átlag 110%-a, hiszen semelyik bírói ítélkező tanácsot sem lehet úgy leterhelni, hogy az már az ítélkezés színvonalának a csökkenéséhez vezetne, a visszaélészerű vezetői magatartás megelőzéséről nem is beszélve. Ha ez mégis

megtörténne, akkor a bíró a 110 % feletti pontszámmal képviselt ügyek elintézését jogszerűen megtagadhatná. A cél tehát az, hogy minden bíró nagyjából az előre meghatározott összpontszám 100 %-nak megfelelő (az adott évben kicsit kevesebb vagy kicsit több) összpontszámú ügyeket kapjon (alappontszám). A kiinduló éves alappontszámot 2012-es bevezetést feltételezve a 2008-2011-es években országos egy bíróra kiosztott ügyek pontszám alapján lehetne meghatározni, ez lenne tehát a kiinduló 100%-os alappontszám.

Álláspontunk szerint a bírók általában megpróbálják majd a statisztikai adatok alapján megállapított átlagos befejezési idő alatt lezárni az ügyeket, mivel ha azt nem teszik, akkor a összpontszámuk a 1005-öt jelentő alappontszámhoz képest csökkenni fog. Megjegyezzük, hogy a fentiek alapján kiszámított átlagos befejezési idők objektívnek tekinthetőek, mivel jelenleg a mai statisztikai rendszer a befejezést preferálja, így minden bírónak az volt az érdeke, hogy az ügyeket (talán a legnehezebbek kivételével) minél hamarabb befejezze.

A bírói ítélkező tanácsok éves és havi pontszámait a kezelőirodák tartanak nyilván, ezeket a pontszámokat bármelyik bíró megtekinthetné, így mindenki számára egyértelművé válna, hogy kinek milyen a leterheltsége.

Az a bíró tehát, 100 %-os teljesítményt nyújt, akinek egyetlen határozatát sem változtatták meg, nem is helyezték hatályon kívül és minden ügyet az előre meghatározott elvárt határidőn belül (pl. társasházi elszámolási pereknél pl. másfél éven belül) befejezett, és (ha másodfokú bíróról van szó) jogegységi határozattal sem ellentétes a döntése. Az ilyen 100 %-os teljesítménnyel büszkélkedő bíró összpontszáma megegyezik a rászignált ügyek alappontszámával. A pontrendszer tehát nem a befejezések számát és típusát venné figyelembe, de az elvárt időt túllépő befejezés negatív korrekciós tényező.

További korrekciós tényező lehet az ítélkezés szempontjából nem egész bírák (pl. a kúriai és a megyei bírói tanács bíró tagjai 3/4-ed bírók) tekintetében az alappontszámok arányos felszorzása.

A fent leírt pontrendszer előnye, hogy jogszabály által rendezett objektív alapon mindenféle vezetői értékelés nélkül biztosítaná a bírók leterheltségének és munkavégzésük színvonalának mérését. Az új rendszer bevezetése esetén legalább is általános jelleggel szükségtelenné válna a gyakran szubjektív idő- és munkai igényes - ezáltal költséges - egyedi, 8 évenkénti „rendes” bíróvizsgálat. A pontrendszer bevezetése esetén lehetőség nyílna arra, hogy objektív alapon és éves szinten rögzíthető legyen a bíró terhelése és a korrekciós pontszámok alkalmazásával az ítélkezés színvonala is emelhető. Ehhez kapcsolódik, hogy általános bíróvizsgálatot csak akkor kellene lefolytatni, ha a bíró éves összpontszáma 3-5 év átlagában nem éri el az országosan előre meghatározott alappontszám 70%-át. Nyilvánvaló, hogy ha a bíró e fölött teljesít, akkor nincs szükség külön vizsgálatra, mivel a pontrendszer objektíven megmutatja, hogy nincs probléma az ítélkezésével. Addig pedig felesleges volna egyedi vizsgálatokat lefolytatni, amíg erre nincs ok. Álláspontunk szerint a fentiekből megállapítható, hogy a pontrendszer sokkal hatékonyabban és olcsóbban, illetve objektívebben biztosítaná a bírók munkájának értékelését, mint a bírói egyedi vizsgálatok.

Amennyiben 3-5 éves átlagban a bíró összpontszáma nem éri el az előre meghatározott összpontszám 70%-át, akkor a bírói tanácsnak kötelező lenne ellene megindítani ellene egy alkalmassági eljárást a szolgálati bíróságnál. A szolgálati bíróság az alkalmassági eljárás keretében kötelezően egyedi bírói vizsgálatot rendelne el, amelyet számítógépes sorsolás útján kijelölt megyei bíróság megyei bírói tanácsa végezné el, mint minősítési tanács. A bíró szolgálati helye szerinti megyei bírói tanács nem járhatna el minősítési tanácsként. A szolgálati bíróság az egyedi bíróvizsgálat során döntene arról, hogy a bíró munkavégzése megfelelő-e és az eredmény alapján szabhatna ki megfelelő intézkedést a

bíróval szemben. Amennyiben második alkalommal kerülne sor a fentiek miatt az alkalmassági eljárásra és a szolgálati bíróság ismét megállapítja, hogy a bíró munkavégzése nem megfelelő, akkor a bírót kötelezően fel kell menteni tisztségéből.

Igen kivételes esetben a soron kívüli alkalmassági vizsgálatot azért nem zárna ki a jogszabály, pl. nem rendszeres, de kirívóan súlyos bírói magatartás esetén (pl. akár egyetlen ügyben önhiba esetén többszörös bírói határidő túllépés jelentős ügyfélérdeket sértve vagy ha a Strasbourg-i Emberi Jogok Európai Bírósága bírói mulasztás, jogsértés miatt kárértítésre kötelezi a magyar államot), az ilyen vizsgálat elrendelésére a bírói tanács lenne jogosult. A bírák ilyen soron kívüli (nem meghatározott mértékű pontszámcsökkenés folytán elrendelt) értékelése kapcsán törvényben kellene kimondani, hogy jogszabály és/vagy jogegységi határozat egyértelmű, többféleképpen nem értelmezhető tartalmának (pl. bíróra vonatkozó határidő, de akár ilyen anyagi jogi jogszabály) rendszeres és több különböző bírói időszakot felölelő megsértése hiányában semmiképpen sem alkalmatlan a vizsgált (meghatározott pontszámot elért) bíró. Minden egyéb értékelési szempont kizárólag az alkalmastól a kiválóan alkalmasig terjedő sávban jöhet figyelembe. Az értékeléseknél az „alkalmas, utóvizsgálat szükséges”- értékelés eltörlése szükséges, mert minden ügyfél jogosult az egyformán biztos státuszú ügyében ítélkező bíróra. Ugyanezen okból már az első bírói kinevezés legyen határozatlan idejű.

A fenti pontrendszer bevezetésének fontos előfeltétele, hogy minden bíró országosan egységes személyi és dologi feltételek között gyakorolhassa hivatását, így azonos számú és képzettségű ítélkezési csoportbeli munkatárssal, és a bíróság által a bíró részére biztosított tárgyalási lehetőség (terem, világítás stb.) minimális időtartama is megegyezzen. A bíró esetleges rossz teljesítménye esetén nem teheti felelőssé a team más tagjait, mert a napi munkavégzéssel összefüggő munkáltatói/igazgatási jogokat maga gyakorolná felettük és elégedetlensége esetén a team valamelyik tagja másik team-be történő áthelyezését, akár felmentését is kezdeményezhetné, ha pedig nem teszi, akkor számolnia kell saját pontjai csökkenésével a team más tagjai által elkövetett hibák miatt. Mivel a bírót sújtó szankciók csak nagyobb mértékű, ráadásul több évre vonatkozó pontszámcsökkenésnél merülhetnek fel, ezért nem jelentene kibúvót a team nem bíró tagjának áthelyezése/felmentése előtti rövid időszakban elkövetett akár eseti jellegű tévedések okozta pontszámcsökkenésre hivatkozás sem.

Bírói előmenetel, pályázat:

A bírók előmenetelét is objektív alapokra kell helyezni. Ehhez is megfelelő alapot szolgáltat az előzőekben kifejtett pontrendszeren alapuló minősítési szisztéma. Megyei és kúriai bírói vagy igazgatási posztra való pályázás esetén kötelezően figyelembe kellene venni a pályázó bírók éves összpontszámait. A bíró pályázatot megelőző 5 évben elért összpontszámát kellene korrigálni előre meghatározott pontszámú tényezőkkel. (Pl.: nyelvvizsga, speciális képzettség, másoddiploma stb.) Az így kapott pályázati összpontszám lenne a pályázat elbírálásának alapja. Annyiban finomítható a rendszer, hogy a pályázó bíró megyei bírói tanácsa véleményt nyilvánítana a bíró emberi és személyi képességeiről. Ez a vélemény maximum 10%-al emelhetné (de nem csökkenthetné) a bíró pályázati összpontszámát. A megyei bírói tanács a pályázattal együtt a pályázati összpontszámot igazoló iratokat és az előbbi véleményt küldené meg a főbírónak. A pályázatot a főbíró írta ki, de a megyei bírói tanácshoz kellene benyújtani. A főbíró csak az első három legtöbb pontot elérő bíró közül választhatna. A főbíró nem választhatna olyan bírót sem, akinek a pályázati pontszáma a legjobb pontszámot elérő bírónál 10%-al kevesebb és olyat sem, akinek a nem pályázati összpontszáma nem éri el az átlag bírói nem pályázati összpontszám 80%-át.

Ezeket a szabályokat alkalmazni kellene az önálló intézkedési jogkörrel rendelkező bírósági ügyintézők tekintetében is. Az albírók (titkárok) tekintetében ez azért is lenne fontos, mert a bírói posztra történő pályázás esetén a pályázatot benyújtó albírók közül a fenti szisztéma és szabályok szerint kiválasztott albíró lehetne csak kinevezhető. A Főbírónak az első három legtöbb pontot elérő

pályázatát terjeszti fel a Köztársasági Elnöknek kinevezés céljából. Terjedelmi okokból nem dolgoztuk ki a nem bírói szervezeten belüli pályázó minősítési rendszerét, a későbbi szabályozás előtt nem tornyosulnak leküzdhetetlen akadályok.

A fenti pályázati, előmeneteli rendszer álláspontunk szerint objektív, biztosítaná, hogy a legalkalmasabb pályázó kapja meg a kinevezést. A pontrendszer nem manipulálható és nem tartalmaz szubjektív elemeket, a kinevezőnek is megköti a kezét. Az előremenetel, így a felsőbb bíróságokra, vagy vezető posztokra kinevezettek belső legitimitációja is megteremtődik.

A jelenleg hatályos rendszerben problémát okoz az, hogy az igazgatási vezetői tisztségeket betöltő bírók azért is ragaszkodnak posztjukhoz, mert elvesztésük esetén lényegesen csökkenne a jövedelmük. Több tanulmány is foglalkozik azzal, hogy a vezetői pótlékok irreálisan magasak, az elsőfokú bírók megbecsülését növelni kellene. Ezek a problémák szerintünk kizárólag úgy lennének megoldhatóak, ha a vezetői és beosztási pótlékot (megyei bírói, táblabírói, legfelsőbb bírói) megszüntetnék. Helyettük inkább a kinevezett megyei elnöknek vagy igazgatási, szakmai (elnök, elnökhelyettes, tanácselnök) vezetőnek minden megkezdett kétévi igazgatási tisztségben eltöltött idő után egyszeri vagy a vezetői posztok közötti különbség szerint differenciált mértékű fizetési fokozatbeli előresorolást adnának, melyet nem vesztenének el posztjuk megszűnése után sem. Így nem anyagi veszteségként élnék meg a tisztség elvesztését. A nem vezető bírónál pedig nem a bírósági szintre beosztás szerinti pótlékkal differenciálná a törvény a jövedelmeket, hanem az adott bíró összpontszámának az ilyen összpontszám országos átlagát több éven keresztül meghaladó átlagos mértéke jelentene jelentős többletjövedelmet, illetménypótlékot. A szerzett jogok védelméhez kapcsolódó „felkészülési időnek” az alkotmánybíróság által is elismert elve tiszteletben tartása miatt természetesen indokolt lehet olyan átmeneti szabályozás kialakítása, amely alapján meghatározott ideig (de a vezetőknél legkésőbb az új törvény hatálybalépése előtt elnyert vezetői tisztség megszűnéséig) a jelenleg beosztási vagy vezetői pótlékkal rendelkező bírák nem vesztenék el a pótlékot, kivéve amennyiben a fentiek szerinti új szabályozás nagyobb jövedelmet eredményezne számukra.

Fegyelmi felelősség:

Az önálló közigazgatási- és munkaügyi bírósági szervezeti rendszer felállítása esetén szükségtelessé válna a költséges és zavaros eljárási- és hatásköri szabályok alapján eljáró szolgálati bíróságok fenntartása. A szolgálati bíróságokra vonatkozó jelenlegi szabályozás olyan hiányos és alkalmazhatatlan szabályokat tartalmaz, amelyek alapjaiban kérdőjelezzik meg ezen szervek jogszerű működését. Ezen hiányosságok kiküszöbölésének legjobb módja az lenne, ha felállításra kerülnének az önálló közigazgatási- és munkaügyi bíróságok és a bírók fegyelmi ügyeiben ezen szervek járnának el.

A bírók elleni fegyelmi eljárás kezdeményezésére a megyei bírói tanács lenne jogosult. Amennyiben a megyei bírói tanács dönt a fegyelmi eljárás megindításának tárgyában, akkor határozatát köteles megküldeni a főbírónak. Amennyiben a megyei bírói tanács nem kezdeményezi az adott bíró elleni fegyelmi eljárást, akkor a határozat megküldését követő 8 napon belül a főbíró kezdeményezheti a fegyelmi eljárást.

Az első fokú munkaügyi- és közigazgatási bíróság speciális tanácsa járna el. Az automatikus szignálás szabályait alkalmazni kellene azzal, hogy az eljáró tanács két ülnöke a megyei ügyvédi kamara, illetve a megyei főügyészség előre meghatározott rend szerint kiválasztott tagja lenne. Ezzel biztosítható lenne az eljárásban a külső kontroll is a bírók és a bíróságok tekintetében. A másodfokú bíróságok a bírók fegyelmi ügyében természetesen az ítéletátlak lennének és az általános szabályok szerint járnának el. Álláspontunk szerint a bírói tisztségből való elmozdítást kimondó ítélet esetén

biztosítani kellene a jogot az eljárás alá vont bírónak, hogy az Alkotmánybíróságtól kérhesse a határozatnak alkotmányossági felülvizsgálatát.

Bár nem foglalható törvénybe, de ide tartozik, hogy megfontolandó lehet, hogy a kormány és az igazságszolgáltatás mindenkori vezetése kezdeményezze minden uniós tagállambeli elsőfokú szolgálati bíróság másodfokú bíróságként működő európai szolgálati bíróság létrehozását. Amennyiben egyszer majd az európai szolgálati bíróság megkezdí működését, akkor (persze az uniós szabályozástól is függően) a magyar Alkotmánybíróság fenti szolgálati bírósági hatásköre megszűnik.

Amennyiben nem kerül felállításra az önálló közigazgatási- és munkaügyi szervezeti rendszer, akkor mindenféleképpen szükségesnek látnánk teljesen újraszabályozni a szolgálati bíróságokra vonatkozó rendelkezéseket. Olyan hiányosak és alkalmazhatatlanok a jelenlegi eljárási szabályok, hogy nem teszik lehetővé a jogállami eljárás lefolytatását. Megengedhetetlen, hogy a szolgálati bíróságok törvény felhatalmazása nélkül, saját maguk által kialakított ügyrendben határozzák meg az eljárási szabályokat. A pontos eljárási és garanciális szabályok csak és kizárólag sarkalatos törvényben írhatók elő az alkotmány szerint is. A szolgálati bírókat álláspontunk szerint kvóta-rendszerben a megyei öszbírói értekezletnek kellene megválasztania. Emellett biztosítani kellene azt is, hogy a másodfokú szolgálati bíróság határozata alkotmányossági szempontból megtámadható legyen az alkotmánybíróság előtt és hogy az eljárás alá vont bíró kérelmére az eljárást nyilvánossá tegyék. Az ebben a bekezdésben írt minimális változtatások nélkül nézetünk szerint nem is beszélhetünk bírói függetlenségről.

A bírák (albírák, segédszemélyzet) jogállásához kapcsolódó egyes további kérdések - a teljesség igénye nélkül:

Az albírák (jelenleg a bírósági fogalmazók és bírósági titkárok) kötelezően előírt határozatlan idejű alkalmazása, a határozott idejű alkalmazás tilalma jelentős előrelépés lenne. A bírói jellegű munka (Bsz. 91. §-ának (2) bekezdése) miatt ez garanciális jellegű a jövőbeli albíráknál (bírósági titkár), az ilyen tevékenység hiányában (bírósági fogalmazók) pedig féltő, hogy határozott idejű alkalmazás esetén az esetleg tisztességtelen bírósági vezetők vagy a team-rendszer bevezetése esetén a felettük részleges munkáltatói jellegű jogosítványt szerző bírák kiválasztják a nekik szubjektív alapon nem szimpatikus, tartással rendelkező bírósági fogalmazókat és a határozott időtartamú igazságügyi alkalmazotti jogviszonyukat egyszerűen nem hosszabbítják meg.

A bírósági ügyintézőknél és a végrehajtási ügyintézőknél, de még a nem jogvégzett segédszemélyzetnél (tisztviselőknél, „jegyzőknél”, „szerkesztőknél”, „leíróknál”) is a fentieknél korlátozottabb mértékben, de a nagyobb jogállási függetlenség irányába mutató jogalkotási lépések szükségesek. Ők is lehetnek a kialakítandó bírói team tagjai és rajtuk, az ő bizonytalan helyzetükön keresztül is lehet illetéktelen befolyást gyakorolni a bíróra. Így a bírósági ügyintézők és a végrehajtási ügyintézők, a tisztviselők („jegyzők, szerkesztők, leírók”) értékelése tekintetében a bírói értékeléshez hasonló garanciális elemek bevezetése indokolt. Jelenleg teljes mértékben a vezetői szubjektivizmus dönt, még indokolni sem kell az aláhúzáson alapuló túlzottan egyszerű formanyomtatvány szerinti értékelést, mely természetesen az albíróknál (bírósági titkárok) és a bírósági fogalmazóknál is megszüntetendő.

A tanulmányi szerződések, külföldi ösztöndíjak és azok időtartama alatt a fizetés nélküli szabadság, távollét engedélyezése a bírónak, albírónak (bírósági titkároknak, bírósági fogalmazóknak) egységes szabályozás alá kell, hogy essen. Egy bizonyos mértékig, időtartamig az első alkalommal alanyi jog legyen, hiszen a bíróság, az ügyfelek érdekét szolgálja a világra nyitott, nyelveket beszélő, külföldi jogi tapasztalatokkal rendelkező bíró és albíró. A meghatározott mértékben, időtartamon felül és a többedik esetben már vezetői mérlegelés szükséges, de szűkre szabott, meghatározott feltételek szerinti mérlegelést írjon elő a jogszabály.

Célszerű és igazságos lenne a bel- és külföldi jogi konferenciákról, rövidebb idejű tanulmányutakról szóló döntések teljes mértékű központosítása az Országos Bírói Hivatalba mind a résztvevő bírák, albírák, segédszemélyzeti munkatárs személyéről, az engedélyezés feltételeiről mind anyagi támogatásáról, költségterítéséről, távolléti díjáról. Természetesen a vonatkozó szabályzat(ok) csak szűkre szabott elbírálást tegyenek lehetővé.

A bővítendő otthondolgozási kedvezmény alanyi jogként illeszen meg minden bírát, az elvonás mint szankció lehetősége a hatályos Bjt.-ben alkotmányellenes, mert a bírósági vezető szubjektív megítélése szerinti nem megfelelő munkavégzés, azt igazoló értékelés hiányában is felhozható alapul szolgáló indokként. Az időbeli és egyéb korlátozás is kizárólag a szabályozásból folyjon, semmilyen egyéni engedélyezés, szankció nem fogadható el. A rosszul teljesítő bírót a minősítési, előmeneteli rendszerben és a fegyelmi eljárás során éri hátrányok, ne egy ilyen vezetői visszaélésekre okot adó jogintézmény kapcsán. Alanyi jog legyen továbbá a kiskorú gyermekes szülő-bíróknak a munkakezdéshez képest 1-1,5 órával későbbi tárgyaláskezdési és az ennyi idővel korábbi tárgyalás-befejezési lehetőség, természetesen az így elmaradt tárgyalások meghatározott időn belüli pótlása mellett tárgyalási pótnapokon.

Elsőre az egyes bíró által választható lehetőségként érdemes lenne bevezetni a késő délutántól estig tartandó tárgyalási napokat (pl. a kétheti négyből az egyik tárgyalási napon), az otthondolgozási kedvezmény kibővítéséért „cserében” ezért persze nem járna illetménypótlék a bírónak. Biztosak vagyunk benne, hogy több ügyfél, vádlott jönne el ezekre a tárgyalásokra, nem konkurálna minden tárgyalás a munkahelyi elfoglaltsággal. A munkaidő megszervezésében a bírát egyébként is nagyfokú szabadság illesse.

Az ügyfelek, a jogkereső polgárok és a bírák (albírák, segédszemélyzet) az igazságszolgáltatást érintő közéleti vitákban, a jogalkotásban történő megfelelő színvonalú és mélységű részvételi lehetőségük érdekében, továbbá a bírák (albírák, segédszemélyzet) saját szolgálati viszonyal összefüggő érdekeik védelmében - szűkkörű, indokolt kivételek mellett - minden igazgatási és szolgálati viszonyal összefüggő saját (mindenki a magáét egy saját intranetes, a maga és a bírósági vezető által ismert kóddal ellátott belépéssel biztosított netes felületen !) és egyéb általános dokumentumot olvashassanak el az interneten. Azok közzététele a világhálón, egyes esetekben intranetes alkalmazásokban kötelező legyen.

Roma honfitársaink felzárkóztatásának egyébként is országos, sőt európai jelentőségű problémája megoldásához a bíróságok azzal is hozzájárulhatnának, hogy a kötelező roma-foglalkoztatási kvóta előírása alapján a bírósági albírók, bírósági fogalmazók, bírósági titkárok, bírósági ügyintézők, végrehajtási ügyintézők, tisztviselők meghatározott százalékában a pályázatokon induló alkalmas cigány származású jelentkezők pozitív diszkriminációjával roma munkatársakat foglalkoztatnának. Így természetesen a roma bírák száma is nőne, erősítve a szervezet és a cigány kisebbség kapcsolatát, a bíróságok toleráns, ügyfélbarát arculatát, törlesztve egy keveset ezzel a bíróságok adósságából az ártatlanul fogvatartásra ítétekkel szemben az ezzel összefüggő gyakran közömbösséget tükröző kártalanítási gyakorlat miatt is. Ezzel összefüggő kérdés, hogy a bírák pályaalkalmassági vizsgálata (Bjt. 5. §-a) alkalmassá kellene tenni arra, hogy az előítéletekre akár csak közepes mértékben hajlamos pályázókat is kiszűrje.

A Bjt. 22. §-ának (1) bekezdése szerinti politikai tevékenység tilalmának elve mindenképpen pontosítandó, mert túlzottan homályos, elmosódó határokkal rendelkező elvárást közvetít és szelektív bunkósbotként szolgálhat a közéleti vitákban részt vevő, az igazgatás anomáliáit, a bírói függetlenség problémáit érintő bírákkal szemben. Álláspontunk szerint világossá kellene tenni, hogy a szakpolitikai véleménykifejtés, a nem egyértelműen pártpolitikai viszonyulást kifejező publicisztika nem törvényellenes, akkor sem, ha mint minden szakpolitikai téma érintkezik a pártpolitika világával. A szolgálati titokkörbe utalás (a szolgálati titokkör módosításával) legalább a fegyelmi eljárások tényére és irataira nézve és legalább az eljárás alá vont bíró tekintetében feloldandó, mert jelenleg a véleménynyilvánítási szabadság súlyos korlátozására vezethet a Bjt. 28. §-ának (1) bekezdése szerinti

tekintélyvédelem torz, az európai jogelvekkel ellentétes értelmezésével („a bírósági vezetők bírálata tekintélyértés”) kölcsönhatásban.

A Bjt. 24. §-ának (1) bekezdése szerinti együtt alkalmazási tilalom („A bíróság elnökének, elnökhelyettesének, valamint kollégiumvezetőjének és helyettesének, csoportvezetőjének és helyettesének a hozzátartozója az általa vezetett bíróságon, kollégiumban vagy csoportban bíróként nem működhet”) alóli felmentés intézményét egy igazgatási visszaélésektől hemzsegő szervezetben meg kellene szüntetni. Az ilyen okból áthelyezett rokon bíró a másik bíróságra utazásával járó és egyéb (pl.étkezési) többletköltségeire igényt tarthatna.

A Bjt. 28. §-ának (2) bekezdése szerinti nyilatkozattételi tilalom csak a folyamatban lévő ügyekre korlátozandó, mert a jogtudomány fejlődését, a joggyakorlatot érintő vitákat gátolja.

A nyugdíjas bírák számára bevezetendő és középtávon az utolsó teljes keresmény legalább 90 %-át elérő nyugdíjat eredményező összeférhetlenségi pótlék a szigorú összeférhetlenségi szabályozás (külön jövedelem megszerzésének korlátozása) folytán mindenképpen indokolt. Ugyanezen okból a szabadsággal, pótszabadsággal kapcsolatos és más kedvezmények, a jubileumi jutalom, a 13. havi külön juttatás szintén fenntartandók. Az ország költségvetési helyzetének tiszteletben tartása mellett szintén a bírói függetlenséget szolgáló szigorú összeférhetlenségi tilalom miatt 4-5 éves távlatban a jelenlegi kezdő bírói illetmény nagyjából kétszeres összegét elérő mérték mint alapvető és jogos célkitűzés kifejezett jogalkotói támogatása indokolt. A jelen tanulmányban javasolt rendszer által megtakarított működési költség egy része is felhasználható a bírói és a bírósági dolgozói illetmények növelésére.

A Bjt. 58. §-ának (2) bekezdése szerinti 3 hónapos lemondási idő méltánytalanul hosszú, a pályát elhagyó bíróra ennyi időt nem feltétlenül vár új munkáltatója.

Az egyéb jogállással összefüggő kérdésekben a hatályos szabályozás nagy vonalakban megfelelő.

Budapest, 2011.08.24. (kiegészítve, módosítva: 2011.09.25.)